MÜMİNLERİN MERHAMETİ

Sonra iman edenlerden, sabrı birbirlerine tavsiye edenlerden, merhameti birbirlerine tavsiye edenlerden olmak.
(Beled Suresi, 17)

HARUN YAHYA

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ

Etrafınızdaki insanlara “Merhamet nedir?” diye sorduğunuzda veya “Merhameti bana tarif eder misin?” dediğinizde birçok farklı cevap ve örnekle karşılaşırsınız. Kimi sokaktaki aç köpekleri doyuran komşusunun hayatında gördüğü en merhametli insan olduğunu söyler. Kimi merhameti, kendisine hastayken bakan bir yakınının gösterdiği ilgi ve yakınlığı örnek vererek tarif eder. Kimi ölenlerin arkasından ağlayan bir arkadaşının adeta merhamet simgesi bir insan olduğundan bahseder. Genelikle tarifler bu şekilde birbirine benzer. Halbuki bunların hiçbiri gerçek merhameti tam anlamıyla ifade etmez.

Gerçek merhametin kaynağı Allah sevgisidir. Kişinin Allah’a olan sevgisi, O’nun yarattığı varlıklara karşı kalbinde bir sıcaklık hissetmesine neden olur. Allah’ı seven insan, O’nun yarattıklarına karşı doğrudan bir muhabbet, şefkat ve merhamet hisseder. Kendisini ve tüm insanları yaratan Rabbimize karşı duyduğu bu güçlü sevgi ve bağlılıktan dolayı, Kuran’da emredildiği doğrultuda insanlara karşı güzel ahlaklı davranır. Allah’ın kendisine, merhamet konusunda emrettiklerini yerine getirir. Bir insanın Kuran’ın bu emirlerini tümüyle yerine getirmesiyle gerçek merhamet ortaya çıkar. Çünkü gerçek merhametin ne anlama geldiğini ve merhametli bir insanın neler yapması gerektiğini en doğru şekilde tarif eden kaynak Kuran’dır. Kuran’da insanları gerçek merhamete yönelten, bu konuda teşvik eden pek çok ayet vardır.

Ancak Allah’a duyulan sevgiyle, merhamet duygusu arasında çok büyük bir fark vardır. Bu fark Allah’a karşı hissedilen duygunun yalnızca saf sevgiden oluşmasından meydana gelir. Merhamette, sevgiyle birlikte karşıdakinin acizliğinden ötürü duyulan bir acıma hissi vardır. Allah’a duyulan sevginin içinde ise merhamet yoktur. Çünkü Allah bütün eksikliklerden, acizliklerden ve kusurlardan uzaktır. İnsanın kendini ve herşeyi yaratan Allah’a karşı hissettiği duygu, ancak kalpte coşku, heyecan, hayranlık meydana getiren güçlü bir “aşk” hissidir. Bu nedenle saf sevgi sadece Allah’a duyulur. Merhamet ise Allah’ın yarattığı ve her biri “yaratılmış” olamaları nedeniyle aslında aciz ve güçsüz olan varlıklara karşı hissedilir.

Kuran’da, gerçek merhametin nasıl olması gerektiği, merhametli bir insanın özellikleri, merhamet duygusunun bir insanın ahlakında ne gibi farklılıklar meydana getirdiği, merhametli insanların çevrelerinde yarattığı etki, çeşitli örneklerle açıklanmıştır. Allah ayetlerinde, merhameti ve şefkatin eksikliğinden kaynaklanan zalimliği çok ayrıntılı olarak tarif etmiştir. Bunun sonucunda iyiler ve kötüler, zalimler ve şefkatliler birbirlerinden açıkça görülen farklılıklarıyla ayırt edilmişlerdir.

Müminler yapı olarak Kuran ahlakından zevk alacak ve ancak bu ahlakı yaşadıklarında huzur duyacak şekilde yaratılmışlardır. Bu nedenle Kuran'da bildirilen merhamet anlayışını yaşamakta hiçbir zorluk hissetmez aksine bunu imanlarından kaynaklanan doğal bir ahlak olarak yaşarlar.

Allah, **"Sakın onlardan bazılarını yararlandırdığımız şeylere gözünü dikme, onlara karşı hüzne kapılma, mü'minler için de (şefkat) kanatlarını ger" (Hicr Suresi, 88)** ayetiyle müminleri merhameti yaşamaya davet etmiştir.

Allah müminlerin merhametini "şefkat kanatlarını germek" olarak tanımlamıştır, çünkü onlar merhameti sadece belirli olaylar karşısında değil, hayatın her anını kapsayan bir ahlak model olarak yaşarlar. Dolayısıyla da onların merhametlerini yansıtan pek çok ahlak özelliği ortaya çıkar.

Bu kitapta Kuran ayetleri doğrultusunda, müminlerin Allah sevgisine dayanan merhamet anlayışlarının nasıl olduğunu, Kuran'ın emirleri doğrultusunda bu ahlakı hayatlarının her anında nasıl yaşadıklarını ve kimlere karşı merhamet gösterdiklerini göreceğiz.

Bu kitap aynı zamanda tüm insanları Allah'ın beğendiği ahlakı ve Kuran'da emredilen merhameti yaşamaya bir davettir. Çünkü Allah, iman edip salih amellerde bulunan ve müminlere karşı merhametli olan kullarına, Katından **"bir mağfiret ve büyük bir ecir" (Fetih Suresi, 29)** olduğunu vaat etmiştir.

KURAN'DA MERHAMET NASIL TARİF EDİLİYOR?

Sonra iman edenlerden, sabrı birbirlerine tavsiye edenlerden, merhameti birbirlerine tavsiye edenlerden olmak. İşte bunlar, sağ yanın adamlarıdır. (Beled Suresi, 17-18)

Allah'ın, ahiret günü kurtuluşa erenlerden olmaları, rahmetine ve cennetine kavuşabilmeleri için kullarına emrettiği hükümlerden biri ayette görüldüğü gibi "merhameti birbirlerine tavsiye edenlerden olmak"tır. Hayatlarını Allah'ın rızasını kazanmaya adayan müminler de Allah'ın bu hükmünü eksiksiz ve kusursuz olarak yerine getirmeye çalışırlar. Onların merhamet anlayışlarının temelinde Allah'a olan samimi imanları yatar. Müminler, Allah'ın izni dışında hiçbir olayın gerçekleşmeyeceğini ve O'nun kendilerine bağışladıklarına ne kadar muhtaç olduklarını bilirler. Dolayısıyla, bu kavrayıştan kaynaklanan bir tevazuya sahiptirler. İşte bu özellikleri de onların merhametlerinin temelini oluşturur.

Aksi durumda, yani tevazu sahibi olmayan bir insan gerçek anlamda merhametli de olamaz. Çünkü yalnızca kendisini düşünür, kendisini sever ve kendi çıkarları, kendi nefsinin istekleri herkesten önce gelir. Bu nedenle, başkalarının ihtiyaçlarını, eksikliklerini hiç umursamaz. Kendi dışındaki kimseleri önemsiz ve değersiz görür. Bunun doğal bir sonucu olarak da kimseye karşı şefkat ve merhamet hisleri besleyemez.

Müminlerin merhamet göstermedeki kararlılıklarının bir sebebi de Allah'ın ahlakını yaşamaya çalışmalarıdır. Allah pek çok ayette açıklandığı gibi "merhametlilerin en merhametlisi"dir. Dolayısıyla müminler de merhameti, güçlerinin yettiği en son sınıra kadar yaşamaya çalışırlar.

Ayrıca müminler, **"Eğer Allah'ın sizin üzerinizde fazlı ve rahmeti olmasaydı ve Allah gerçekten Rauf (şefkat eden ve) Rahim olmasaydı (ne yapardınız)?" (Nur Suresi, 20)** ayetiyle de bildirildiği gibi, Allah'ın kendilerine olan şefkatine ve merhametine muhtaçtırlar. Allah'ın kendilerine merhamet etmesini istedikleri için de diğer müminlere karşı ellerinden geldiğince merhametli olmaya çalışırlar.

Her konuda olduğu gibi "nasıl bir merhamet gösterecekleri" konusunda da kendilerine sınırları belirleyen ve ölçüyü tespit eden, yol göstericimiz Kuran'dır. Bu yüzden merhameti ancak Allah'ın merhamet edilmesini bildirdiği durumlarda ve yine Allah'ın belirlediği kişilere gösterirler.

Kuran'a uygun merhamet anlayışının farklılığı da işte bu noktada ortaya çıkar. Zira din ahlakından uzak yaşayan insanların çoğu son derece hatalı bir

merhamet anlayışına sahiptirler. Şahit oldukları bir olay karşısında haklıyı haksızı bilmeden, adil ve akılcı bir değerlendirme yapmadan ve en önemlisi Kuran'ın hükümlerini gözetmeden cahilce bir acıma duygusuna kapılır ve bu bakış açısıyla hareket ederler. Genellikle de hem kendilerini hem de karşılarındaki insanları zarara sokabilecek girişimlerde bulunur, yanlış yönlendirmeler yapar ve yanlış kararlar alırlar. Dolayısıyla da yaşadıkları merhamet, Kuran'da emredilen güzel ahlaktan çok uzak bir yapı ortaya çıkarır.

Bununla bağlantılı olarak önemli bir konunun daha üzerinde durmak gerekir. Halk arasında Kuran'a göre yanlış bir merhamet anlayışı hakim olabilmektedir. Bu, karşı tarafa fayda yerine zarar getirecek bir merhamet olması nedeniyle "şeytani" bir merhamet olarak nitelendirilebilir. Din ahlakından uzak toplumlarda insanlar, karşılarındaki kişinin ahirette zarara uğrayıp uğramayacağını düşünmeden herşeyi yapmalarına göz yumarlar. Örneğin kötü bir ahlak göstermesine müsaade eder, Allah'ın haram kıldığı bir fiili uygulamasına ses çıkarmaz, hatta bu konuda yardımcı olurlar.

Müminlerin bu konuda kendilerine aldıkları ölçü ise, gösterilecek merhametin karşı tarafın ahiretini mutlaka olumlu yönde etkilemesidir. Kimi zaman bir mümine olan sevgi ve merhametleri, nefislerine zor ve ağır gelebilecek bazı noktalarda onlara müdahale veya eleştirilerde bulunmayı gerektirebilir. Karşılarındaki kişinin yaptığı kötü bir tavırda onu eleştirebilir, içinde bulunduğu durumdan caydıracak konuşmalar yapabilir, Kuran'ın bir emri olarak kötülükten men edebilirler. Asıl merhamet de budur. Çünkü müminler bunları yaparak, karşılarındaki kişinin nefsine ağır gelebilecek bir söz söylemeyi, onun Kuran dışı bir hareketini engellemeyi göze alır, ama o kişinin sonsuz hayatını cehennem gibi geri dönüşü olmayan bir azap içinde geçirmelerini göze almazlar. Bu nedenle de Allah'ın en beğeneceği ve en çok hoşnut olacağı ahlakı yaşaması yönünde teşvik ederek onu cennete hazırlar ve dolayısıyla da olabilecek en üstün merhamet örneğini sergilerler. Unutmamak gerekir ki, asıl merhametsizlik, karşı tarafın ahiretini düşünmeksizin yaptığı yanlışlara bile bile seyirci kalmaktır.

Müminlerin gösterdikleri bu ahlak anlayışında kendilerine aldıkları örnek ise kuşkusuz Allah'ın **"çok büyük bir ahlak" (Kalem Suresi, 4)** üzerinde olduğunu bildirdiği Peygamberimiz (sav)'dir. Allah Peygamber Efendimiz (sav)'in üstün merhamet anlayışını bir ayette **"Andolsun size, içinizden sıkıntıya düşmeniz O'nun gücüne giden, size pek düşkün, mü'minlere şefkatli ve esirgeyici olan bir elçi gelmiştir" (Tevbe Suresi, 128)** ifadesiyle bildirmiştir.

İşte bu ahlakı kendilerine örnek alan inananlar da müminlere karşı, her an onların ahiret menfaatlerini gözeterek, Allah'ın emrettiği şekilde şefkatli ve merhametli davranırlar.

MÜMİNLER ŞEFKATİ VE MERHAMETİ KİMLERE GÖSTERİRLER?

Muhammed, Allah'ın elçisidir. Ve onunla birlikte olanlar da kafirlere karşı zorlu, kendi aralarında ise merhametlidirler. Onları, rüku edenler, secde edenler olarak görürsün; onlar, Allah'tan bir fazl (lütuf ve ihsan) ve hoşnutluk arayıp-isterler. Belirtileri, secde izinden yüzlerindedir... (Fetih Suresi, 29)

...Allah, içlerinden iman edip salih amellerde bulunanlara bir mağfiret ve büyük bir ecir va'detmiştir. (Fetih Suresi, 29)

Müminler her konuda ölçülerini "doğruyu yanlıştan ayıran" Kuran'a göre belirlerler. Kuran'da ise gerçek merhametin ne olduğu, hangi şartlarda, kimlere ve hangi ölçüler içerisinde gösterilmesi gerektiği "apaçık ayetlerle" bildirilmiştir. Bu bölümde bu konular detaylı olarak anlatılacaktır.

Müminlere Gösterilen Merhamet

Allah Kuran'da inananların **"kafirlere karşı zorlu, kendi aralarında ise merhametli" (Fetih Suresi, 29)** olduklarını bildirmiştir. Ayetin bu ifadesinden anlaşıldığı gibi, müminlerin şefkat ve merhamet gösterdiği kişiler yine müminler, yani Allah'a inanan, O'ndan korkup sakınan insanlardır. Onlar bunu herşeyden önce Allah'ın bir emri olarak yerine getirirler. Bunun yanında müminlerin Allah'a olan sevgilerini, O'nun rızasını kazanmak için gösterdikleri çabayı ve yaşadıkları güzel ahlakı görmek de diğer müminler üzerinde doğal bir sevgi, şefkat ve merhamet oluşmasına neden olur. **"Sizin dostunuz (veliniz), ancak Allah, O'nun elçisi, rüku' ediciler olarak namaz kılan ve zekatı veren mü'minlerdir." (Maide Suresi, 55)** ayeti gereği birbirlerinin velileri olduklarını bilir ve bunun getirdiği samimiyet ve düşkünlük ile hareket ederler. Bu özellikleri bir başka ayette de şöyle ifade edilmiştir:

Mü'min erkekler ve mü'min kadınlar birbirlerinin velileridirler. İyiliği emreder, kötülükten sakındırırlar, namazı dosdoğru kılarlar, zekatı verirler ve Allah'a ve Resûlü'ne itaat ederler. İşte Allah'ın kendilerine rahmet edeceği bunlardır. Şüphesiz, Allah, üstün ve güçlüdür, hüküm ve hikmet sahibidir. (Tevbe Suresi, 71)

İşte müminler, bu dostluk anlayışı içerisinde birbirlerine sıkıntı verecek her türlü etkiyi ortadan kaldırmaya, ferahlık, rahatlık ve huzur sağlayıcı ortamlar oluşturmaya çalışırlar. Diğer mümin kardeşlerinin de kendileri gibi aciz kullar olduklarını, bu nedenle de her zaman için hata yapmaya, yanılmaya, unutmaya açık olduklarını bilirler. Bundan dolayı da hiçbir zaman bir kızgınlığa ya da merhametsizliğe kapılmadan birbirlerini şefkatle doğruya davet ederler.

Ancak bunun yanında Allah müminlerin inkar edenlere karşı "zorlu" bir tavır göstermelerini emretmiştir. Çünkü onlar Allah'ın dinine karşı mücadele eden ve hatta din ahlakının yaşanmasını engellemeye çalışan kimselerdir. Bu durumda bu kişilere gösterilecek merhamet bir anlamda dine gelecek zarara göz yummak anlamına gelir ki, işte bu da müminlerin asla izin vermeyecekleri ve hayatlarının sonuna kadar mücadele edecekleri bir tavırdır. Bu nedenle de merhametleri, Allah'tan korkan ve var gücüyle O'nun rızasını kazanmak için çaba harcayan samimi müminlere yöneliktir.

Hicret Edenlere Gösterilen Merhamet

Kuran'da hicret edenler, **"Allah'tan bir fazl arayıp, Allah'a ve O'nun Resûlü'ne yardım ederlerken yurtlarından ve mallarından sürülüp-çıkarılmış" (Haşr Suresi, 8)** kimseler olarak tarif edilir. Yine bir başka ayette bu kimselerin yalnızca **"Rabbimiz Allah'tır" (Hac Suresi, 40)** demelerinden dolayı inkar edenler tarafından haksız yere sürgün edildikleri bildirilmektedir.

Allah, Kendi yolunda hicret eden bu kimselerin koruyuculuğuyla müminleri görevlendirmiş ve onların birbirlerinin velileri olduğunu bildirmiştir:

Gerçek şu ki, iman edenler, hicret edenler ve Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla cehd edenler (çaba harcayanlar) ile (hicret edenleri) barındıranlar ve yardım edenler, işte birbirlerinin velisi olanlar bunlardır… (Enfal Suresi, 72)

Allah'ın "barındıranlar" olarak adlandırdığı müminler, maddi manevi sahip oldukları her türlü imkanı arkalarında bırakarak kendilerine sığınan bu kimselere, belki de daha önce hiç tanımadıkları halde yardım elini uzatırlar. Hicret edip gelen bu kimselerin ne mal varlığının miktarı, ne itibarları, ne de meslekleri, onlar için hiçbir önem taşımaz. Çünkü onlar bu kimselere sadece Allah'a iman ettiklerini söylemelerinden dolayı destek olurlar. Ayrıca bu kişilerden ne o an için, ne de ileriye yönelik bir karşılık ummazlar. Buradaki amaçları sadece Allah'ın rızasını kazanabilmektir, dolayısıyla verdikleri desteğin karşılığını da yine yalnızca Allah'tan beklerler.

Müminlerin hicret edenlere yaptıkları yardım onların güzel ahlaklarının ve merhamet anlayışlarının bir gereğidir. Ama asıl olarak bu ahlakı Allah'ın bir emri

olduğu için uygularlar. Zira Allah **"Sizden, faziletli ve varlıklı olanlar, yakınlara, yoksullara ve Allah yolunda hicret edenlere vermekte eksiltme yapmasınlar, affetsinler ve hoşgörsünler. Allah'ın sizi bağışlamasını sevmez misiniz? Allah, bağışlayandır, esirgeyendir" (Nur Suresi, 22)** ayetiyle onlara bu yükümlülüklerini bildirmiştir.

Allah'ın bu emri gereği iman edenler, hicret eden kimseleri "mümin kardeşleri" olarak benimser ve onlara karşı son derece şefkatli bir tavır sergilerler. Ellerindeki maddi manevi tüm imkanları bu kimselerle paylaşır, onları barındıracak imkanlar sağlar ve bakımlarını üstlenirler. Rahat etmeleri ve sıkıntıya düşmemeleri için her türlü ihtiyaçlarını onlar henüz dile getirmeden tek tek tespit edip gidermeye çalışırlar.

Ancak herşeyden önemlisi müminlerin tüm bu fedakarlıkları içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın, severek ve isteyerek yapmalarıdır. Gerektiğinde kendi yiyeceklerini, giyeceklerini, hatta evlerini onlara sunar ve belki de kendileri ihtiyaç içerisinde kalır, ama bundan dolayı en ufak bir huzursuzluk ya da sıkıntı duymazlar. Aksine hicret edenlere gösterdikleri bu merhamet onları vicdanen rahatlatır. Allah'ın beğendiği bir ahlakı gösterebilmiş olmaktan memnuniyet duyarlar. Allah müminlerin bu ahlakını, **"Kendilerinden önce o yurdu (Medine'yi) hazırlayıp imanı (gönüllerine) yerleştirenler ise, hicret edenleri severler ve onlara verilen şeylerden dolayı içlerinde bir ihtiyaç (arzusu) duymazlar. Kendilerinde bir açıklık (ihtiyaç) olsa bile (kardeşlerini) öz nefislerine tercih ederler. Kim nefsinin 'cimri ve bencil tutkularından' korunmuşsa, işte onlar, felah (kurtuluş) bulanlardır" (Haşr Suresi, 9)** ayetiyle açıklamıştır. Allah üstün ahlaklarından dolayı bu kimselerin "kurtuluşa erenler" olduklarını da bildirmiştir. Bir başka ayette ise hicret edenlere Allah rızası için güzel bir tavır gösterenler, Allah'tan bir bağışlanma ve üstün bir rızık ile müjdelenmişlerdir:

... (Hicret edenleri) barındıranlar ve yardım edenler, işte gerçek mü'min olanlar bunlardır. Onlar için bir bağışlanma ve üstün bir rızık vardır. (Enfal Suresi, 74)

Anne Babaya Karşı Gösterilen Merhamet

Anne babaya karşı iyi davranmak, onlara merhamet göstermek Kuran'ın çeşitli ayetlerinde tekrar tekrar bildirilmiş bir hükümdür:

Biz insana, anne ve babasına (karşı) güzelliği (ilke edinmesini) tavsiye ettik... (Ankebut Suresi, 8)

Biz insana, 'anne ve babasına' iyilikle davranmasını tavsiye ettik... (Ahkaf Suresi, 15)

Rabbin, O'ndan başkasına kulluk etmemenizi ve anne-babaya iyilikle davranmayı emretti. Şayet onlardan biri veya ikisi senin yanında yaşlılığa ulaşırsa, onlara: "Öf" bile deme ve onları azarlama; onlara güzel söz söyle. Onlara acıyarak alçakgönüllülük kanadını ger ve de ki: "Rabbim, onlar beni küçükken nasıl terbiye ettilerse Sen de onları esirge." (İsra Suresi, 23-24)

Müminler Allah'ın ayetlerdeki emirleri dolayısıyla, yaşlılığa erişerek bakıma muhtaç duruma gelmiş olan anne ve babalarına karşı son derece şefkatli bir tavır sergilerler.

Kuran'ın bu ayeti bize aynı zamanda anne babaya karşı gösterilecek olan merhametin ölçüsünü de vermektedir. Allah **"onlara öf bile deme, onları azarlama, güzel söz söyle" (İsra Suresi, 23)** ifadesiyle müminlere, bu konuda yapılabilecek en ufak bir saygısızlığı ya da merhametsizliği yasaklamıştır. Bu nedenle müminler kendi yanlarında yaşlanarak, kuvvetten düşmüş anne ve babalarına karşı son derece hürmetkar, ince düşünceli, hoşgörülü ve itinalı bir tavır içinde olurlar. Onları rahat ettirmek için ellerinden geleni yaparlar. Saygıda ve merhamette kusur etmemeye çalışırlar. Yaşlılığın getirdiği zorluk ve sıkıntıları göz önünde bulundurur ve onlar henüz dile dahi getirmeden tüm ihtiyaçlarını anlayışla ve şefkatle gidermeye gayret ederler. Hem maddi hem de manevi açıdan bir eksiklik ve sıkıntı çekmemeleri için tüm imkanlarını seferber ederler. Ayrıca her ne olursa olsun gönül alıcı ve hürmetkar üsluplarından taviz vermezler.

Ancak tüm bunların yanında müminlerin anne babalarıyla ilgili olarak karşılaşabilecekleri bir başka durum daha söz konusudur. İman eden kimselerin anne babaları kimi zaman inkar yolunu benimsemiş olabilirler. Böyle bir inanç farklılığında müminin göstereceği tavır ise, yine güzel sözle ve gönül alıcı bir üslupla onları doğru yola davet etmesi olacaktır. Hz. İbrahim'in bu konuda babasıyla yaptığı konuşmalar bize böyle bir durumda kullanılacak üslup ve gösterilecek tavır konusunda yol göstermektedir. Hz. İbrahim, putlara tapan babasını şu sözlerle hak dine davet etmiştir:

Kitap'ta İbrahim'i de zikret. Gerçekten o, doğruyu-söyleyen bir Peygamberdi.

Hani babasına demişti: "Babacığım, işitmeyen, görmeyen ve seni herhangi bir şeyden bağımsızlaştırmayan şeylere niye tapıyorsun?

"Babacığım, gerçek şu ki, bana, sana gelmeyen bir ilim geldi. Artık bana tabi ol, seni düzgün bir yola ulaştırayım."

"Babacığım, şeytana kulluk etme, kuşkusuz şeytan, Rahman (olan Allah)a başkaldırandır."

“Babacığım, gerçekten ben, sana Rahman tarafından bir azabın dokunacağından korkuyorum, o zaman şeytanın velisi olursun.” (Meryem Suresi, 41-45)

Ancak Hz. İbrahim’in babası gibi, kimi zaman böylesine güzel bir üslup ve saygılı bir tavırla yapılan çağrıya icabet etmeyen kimseler de olabilir. Mümin buna rağmen Allah’ın bu yöndeki emri dolayısıyla, yaşlı ve bakıma muhtaç olan anne ve babasına karşı olan hürmetkar ve merhametli tavrını bozmaz. Ancak sapkın bir inanç içerisinde yaşadıkları için de din konusunda getirdikleri fikirlere itibar etmez ve bu konuda onlara itaat etmez. Çünkü mümin için din konusunda tek yol gösterici Allah’ın emirleridir. Allah müminin böyle bir durumda göstermesi gereken tavrı da şöyle açıklamıştır:

Bununla birlikte, onların ikisi (annen ve baban) hakkında bir bilgin olmayan şeyi bana şirk koşman için, sana karşı çaba harcayacak olurlarsa, bu durumda onlara itaat etme ve dünya (hayatın) da onlara iyilikle (ma’ruf üzere) sahiplen (onlarla geçin) ve bana ‘gönülden-katıksız olarak yönelenin’ yoluna tabi ol. Sonra dönüşünüz yalnızca banadır, böylece ben de size yaptıklarınızı haber vereceğim. (Lokman Suresi, 15)

Yolda Kalmış Kimselere Gösterilen Merhamet

Müminlerin merhametinin bir başka yansımasını da yolda kalmış kimselere gösterdikleri tavırlarda görmek mümkündür. İman edenler, çeşitli sebeplerden dolayı gitmek istedikleri yere ulaşmakta zorluk çeken kimselere maddi manevi her türlü yardımı yaparak, onların gidecekleri yere güvenlik içerisinde varmalarını sağlarlar. Bu esnada karşılaşabilecekleri sıkıntıları hesaplayarak, bunlara karşı etkili önlemler alır ve gerekli imkanları sağlarlar. Allah’ın müminlere yüklediği bu sorumluluk Kuran’da şöyle bildirilmiştir:

… Yolda kalmışa ve sağ ellerinizin malik olduklarına güzellikle davranın. Çünkü, Allah, her büyüklük taslayıp böbürleneni sevmez. (Nisa Suresi, 36)

Sadakalar -Allah’tan bir farz olarak- yalnızca fakirler, düşkünler, (zekat) işinde görevli olanlar, kalbleri ısındırılacaklar, köleler, borçlular, Allah yolunda (olanlar) ve yolda kalmış(lar) içindir. Allah bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir. (Tevbe Suresi, 60)

Allah ayetlerinde, bu kimselere yapılacak maddi yardımların yanında, onlara karşı “güzel davranılmasını” da emretmiştir. Müminler yaşadıkları Kuran ahlakı

dolayısıyla bu kimselere gösterilecek olan “güzel davranış” biçimlerinin nasıl olması gerektiğini vicdanlarıyla kolaylıkla bulur ve zevkle uygularlar. Yolda kalmış bir insanın ne gibi ihtiyaçları bulunabileceğini düşünür ve dolayısıyla halden anlayan bir tavır sergilerler.

Allah’ın bu hükümleri aynı zamanda Kuran ahlakının müminlere öğrettiği sorumluluk anlayışını ve insaniyet derecesini de ortaya koymaktadır. Yolda kalmış bir insanın bile sorumluluğunu üstlenen müminler, etraflarında olup biten hiçbir olaya karşı da umursuz bir tavır içinde olmazlar. Mağdur durumda olan bir insana karşı “ben bu insanı tanımıyorum”, “bu olayın benimle bir ilgisi yok” ya da “herkes kendi başının çaresine baksın” gibi yanlış bir düşünceyle hareket etmezler.

İhtiyaç içerisinde olan insanların yardım taleplerine karşı duyarlılık gösterir ve imkanları ölçüsünde onlara destek olurlar. Bu konuda yardım sağlayabilecek maddi bir imkana sahip olmadıklarında ise, bu kimseleri yine de kendi başlarının çaresine baksınlar diyerek bırakmazlar. Hiçbir şey yapamasalar dahi en azından onlar adına çözüm ararlar. Öyle ki, çoğu zaman ihtiyaç içerisindeki kişinin kendi adına gösterdiği gayretten çok daha fazlasını gösterir ve konuyu çözüme ulaştırana kadar da peşini bırakmazlar.

Müminlerin gösterdiği bu ahlak ve merhamet anlayışı onların Allah’a derin bir sevgi ve korkuyla bağlı olmalarından kaynaklanmaktadır. Bu bağlılıklarından dolayı da Allah’ın emrettiği Kuran ahlakını titizlikle uygularlar.

Yoksullara Gösterilen Merhamet

Cahiliye toplumu insanları, fakirlere yardım konusunda son derece duyarlı olduklarını düşünürler. Oysa bu kimselerin yoksul insanlara olan tavırları sadece alışkanlık olarak yerine getirilen bazı davranışlardan ibarettir. Gerçek bir duyarlılık ise ancak Kuran ahlakının bu konuda getirdiği yükümlülüklerin tam olarak uygulanmasıyla söz konusu olabilir.

İşte müminler Allah korkularından dolayı Kuran’ın fakirlere yardım ile ilgili tüm hükümlerini eksiksiz olarak yerine getirirler. Onlar bunu Allah’ın bir emri, aynı zamanda da vicdanlarının ve merhamet anlayışlarının bir gereği olarak uygularlar. Bu yönde maddi manevi her türlü fedakarlığı severek ve isteyerek yerine getirirler.

Öncelikle Allah Tevbe Suresi’nin 60. ayetinde, sadaka verilecek kişiler arasında fakirleri de sayarak, müminlerin mallarından bu kimselere sadaka vermelerini farz kılmıştır. Yine bir başka ayette de **“Onların mallarında dilenip-isteyen (ve iffetinden dolayı istemeyip de) yoksul olan için de bir hak vardı.” (Zariyat Suresi, 19)** şeklinde bildirilerek, bu yükümlülüğün sadece ihtiyaç içerisinde olduğunu söyleyen kimseler için değil, aynı zamanda iffetinden dolayı bu durumunu dile getirmeyen kimseler için de geçerli olduğu açıklanmıştır.

Allah bir ayetinde yüksek ahlaklarından dolayı fakirliklerini dile getirmeyen bu kimseleri şöyle tanıtmıştır:

(Sadakalar) Kendilerini Allah yolunda adayan fakirler içindir ki, onlar, yeryüzünde dolaşmaya güç yetiremezler. İffetlerinden dolayı bilmeyen onları zengin sanır. (Ama) Sen onları yüzlerinden tanırsın. Yüzsüzlük ederek insanlardan istemezler. Hayırdan her ne infak ederseniz, şüphesiz Allah onu bilir. (Bakara Suresi, 273)

Ayette de bildirildiği gibi, onlar insanlardan sürekli bir şeyler istemezler, ama müminler merhametleri ve vicdanları gereği bu kimseleri fark eder ve ellerinden gelen her türlü yardımı yaparak onların ihtiyaçlarını gidermeye çalışırlar. Gerektiğinde kendi menfaatlerini göz ardı ederek bu kimselerin ihtiyaçlarına öncelik tanırlar. Kuran'da müminlerin bu üstün merhamet anlayışları bir ayette şöyle anlatılmıştır:

Kendileri, ona duydukları sevgiye rağmen yemeği, yoksula, yetime ve esire yedirirler. "Biz size, ancak Allah'ın yüzü (rızası) için yediriyoruz; sizden ne bir karşılık istiyoruz, ne bir teşekkür." (İnsan Suresi, 8-9)

Görüldüğü gibi müminler, gösterdikleri merhametten, yaptıkları yardımdan dolayı kimseyi minnet altında bırakmaya kalkışmaz ve bir teşekkür kadar bile karşılık ummazlar. Onların asıl hedefledikleri yaşadıkları güzel ahlakla Allah'ın rızasını kazanabilmektir. Çünkü onlar ahiret günü yoksula hakkını verip vermediklerinden sorguya çekileceklerini bilirler. Kuran'da, Allah'ın bu hükümlerini bile bile yerine getirmemenin sonucunun cehennem olduğu birçok ayetle bildirilmiştir:

"Sizi şu cehenneme sürükleyip-iten nedir?"
Onlar: "Biz namaz kılanlardan değildik" dediler.
"Yoksula yedirmezdik." (Müddessir Suresi, 42-44)

(Allah buyruk verir:) "Onu tutuklayın, hemen bağlayın."
"Sonra çılgın alevlerin içine atın."
"Daha sonra onu, uzunluğu yetmiş arşın olan bir zincire vurup gönderin."
"Çünkü, o, büyük olan Allah'a iman etmiyordu."
"Yoksula yemek vermeye destekçi olmazdı." (Hakka Suresi, 30-34)

Allah ahirette alınan bu karşılığın bir sebebinin de kişilerin yoksulları doyurma konusunda birbirlerini teşvik etmemeleri olduğunu bildirmiştir:

Dini yalanlayanı gördün mü? İşte yetimi itip-kakan;
Yoksulu doyurmayı teşvik etmeyen odur. (Ma'un Suresi, 1-3)

Yoksula yedirmek için birbirinizi teşvik etmiyorsunuz. (Fecr Suresi, 18)

Bunun yanında müminlerin yoksul kimselere olan merhametleri sadece maddi yardımdan ibaret değildir. "… anne-babaya, yakın akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yanınızdaki arkadaşa, yolda kalmışa ve sağ ellerinizin malik olduklarına güzellikle davranın…" (Nisa Suresi, 36) ayeti gereği ihtiyaç içerisindeki bu kimselere son derece nezaketli, saygılı ve insancıl bir tavır gösterirler. Yine bir başka ayet ile Allah müminlere, tüm ihtiyaç içerisindeki insanlara olduğu gibi yoksullara karşı da affedici ve hoşgörülü bir tavır göstermelerini emretmiştir:

Sizden, faziletli ve varlıklı olanlar, yakınlara, yoksullara ve Allah yolunda hicret edenlere vermekte eksiltme yapmasınlar, affetsinler ve hoşgörsünler. Allah'ın sizi bağışlamasını sevmez misiniz? Allah, bağışlayandır, esirgeyendir. (Nur Suresi, 22)

Görüldüğü gibi, müminlerin yoksul kimselere gösterdikleri güzel ahlak onlara olan merhametlerini yansıtmaktadır. Müminler malı verenin de, alanın da Allah olduğunu, Allah'ın zenginliği karşısında tüm insanların fakir olduğunu kavradıkları için yoksullara karşı da şefkat ve merhametle yaklaşırlar.

Yetimlere Gösterilen Merhamet

Yetimin "itilip kakılmaması" ve "iyilikle davranılması"…

Müminlerin merhamet anlayışlarının bir başka örneği yetim çocuklara olan yaklaşımlarında görülür. Anne ve babalarını kaybettikleri için bir başkasının bakım ve ilgisine muhtaç kalan bu kimselere gösterilmesi gereken en güzel tavırlar Kuran'da bildirilmiştir. Müminlerin titizlikle uyguladığı bu tavırlardan biri, "yetimlerin itilip kakılmaması" ve onlara karşı "iyi davranılması"dır.

Din ahlakının yaşanmadığı toplumlarda yetim olan bir çocuğun haklarını koruyacak ya da geleceğini her açıdan garanti altına alacak bir sistem yoktur. Bu koruma, insanların kendi vicdanlarına bırakılmıştır. Bu nedenle de bir kısım

insanlar bu çocukların yaşlarının küçüklüğünden, tecrübe ya da bilgi sahibi olmamalarından kolaylıkla istifade edebilirler. Yine aynı şekilde bu çocuklar, haklarını savunabilecek kimseleri olmadığı için bakımlarını üstlenen kimseler tarafından rahatlıkla kötü davranışlara maruz kalabilirler. Söz konusu kişiler, yetimleri himaye altına aldıkları için onları minnet altında bırakarak yaptıkları iyilikleri "başlarına kakabilirler". Ya da ailenin diğer bireylerinden daha farklı bir muameleye tabi tutarak bu çocukları hem manevi hem de fiziksel açıdan ezebilirler. Oysa Allah Kuran'da yetimlere karşı merhametsizce davranmayı, onları itip kakmayı ayetleriyle yasaklamış ve bu tür çirkin davranışları gösterenleri kınamıştır:

Dini yalanlayanı gördün mü?
İşte yetimi itip-kakan;
Yoksulu doyurmayı teşvik etmeyen odur.
İşte (şu) namaz kılanların vay haline, ki onlar, namazlarında yanılgıdadırlar, onlar gösteriş yapmaktadırlar ve 'ufacık bir yardımı (veya zekatı) da engellemektedirler. (Ma'un Suresi, 1-7)

Kuran ahlakında ise tüm bu incitici tavırların aksine yetim çocuklara karşı gönül alıcı, merhametli, hoşnut edici tavırlar gösterilir. Kuran'da "... yetimlere ve yoksullara iyilikle davranın, insanlara güzel söz söyleyin..." (Bakara Suresi, 83) ayetiyle bu hüküm müminlere bildirilmiştir. Müminler de Allah'ın bu emrini titizlikle yerine getirirler. Onların vicdan ve insaniyet anlayışı, yardıma ve bakıma muhtaç çocuklara sahip çıkmayı, onlara ihtiyaçları olan maddi manevi her türlü ilgiyi göstermelerini sağlar. Hiçbir zaman yardımlarından dolayı onları ezmez, minnet altında bırakmaz ve onlardan maddi manevi çıkar elde etmeye çalışmazlar. Aksine tüm haklarını korur ve ellerinden gelen en mükemmel tavırları gösterirler. Müminlerin bu konuda gösterdikleri titizlik, Allah korkularından, yüksek vicdan ve merhamet anlayışlarından kaynaklanmaktadır.

Yetimin ıslah edilerek faydalı bir insan haline getirilmesi...

...Ve sana yetimleri sorarlar. De ki: "Onları ıslah etmek (yararlı kılmak) hayırlıdır. Eğer onları aranıza katarsanız, artık onlar sizin kardeşlerinizdir... (Bakara Suresi, 220)

Yukarıdaki ayetle Allah yetimlerin her yönden faydalı insanlar haline getirilmelerini tavsiye etmiştir. Müminler bu sorumluluğu büyük bir şevkle

üstlenir ve bu kimselere, herşeyin en doğrusunu ve en güzelini öğretmeye çalışırlar.

Ancak bir çocuğun yetiştirilmesinde, onu himaye edenlerin üzerine düşen en büyük sorumluluk, kuşkusuz bu kimsenin Allah'ı gereği gibi tanıması ve Kuran'ı eksiksizce öğrenmesidir. Çünkü tüm bunlar bir insanı doğruya ve kurtuluşa götüren en önemli konulardır. Bu kişiler çocukken öğrendikleri bu bilgiler ışığında bir ahlak geliştirecek ve ahiret hayatlarına da ona göre hazırlanacaklardır. Bu nedenle yetim olarak himaye altına alınan bir kimse için, müminlerin en özen gösterdikleri konulardan biri budur. Kendi sorumluluklarındaki yetim çocukların bir mümin olarak üstün vasıflar kazanabilmeleri için gerekli çabayı gösterirler. Elbette ki bu da ancak Kuran ahlakının yaşanmasıyla mümkün olur. Bu ahlak onların en başta kendileri sonra da çevreleri için en faydalı, en akıllı ve en çalışkan yapıyı kazanmalarını sağlar.

Yetimin malını korumak...

Allah, miras yoluyla mal sahibi olan yetim çocukların mallarının haksızlıkla ellerinden alınmasını haram kılmış ve böyle davrananları şiddetli bir şekilde uyarmıştır:

Gerçekten, yetimlerin mallarını zulmederek yiyenler, karınlarına ancak ateş doldurmuş olurlar. Onlar, çılgın bir ateşe gireceklerdir. (Nisa Suresi, 10)

Bu nedenle müminler, bir yetimin bakımını üstlendiklerinde onun şahsi mallarından kendi çıkarları adına harcama yapmaz ve onlardan bir menfaat beklentisi içerisine de girmezler. Aksine kendilerine Allah'ın bir emaneti olan bu kimselerin hak ve mallarını, en başta kendileri korurlar.

Himayeleri altındaki yetimlerin maddi varlıklarını titizlikle korumak, ancak iman eden, yüksek ahlaklı ve Kuran'da tavsiye edilen merhameti kavramış insanların itina edeceği bir konudur. Çünkü vasiler yetimlerin malı üzerinde harcama yetkisine sahiptirler. Bir insanın harcama yetkisine sahip olduğu bir mülk üzerinde şahsi çıkarlarına yönelik hiçbir harcama yapmaması ise tamamen vicdani bir konudur. Allah Kuran'da zengin olanın bu konuda iffetli davranmasını, ancak fakir olanın eğer gerekirse yetimin malından Kuran'da belirtilen ölçülere uygun olarak harcama yapabileceğini bildirmiştir. Allah'tan korkan ve ahirette yaptıkları her tavrın hesabını vereceklerini bilen müminler bu konuda yüksek bir vicdan örneği sergilerler. Çünkü Allah yetimin malına göz dikerek bu maldan çıkar sağlamanın Kendi Katında bir suç olduğunu bildirerek müminleri bu konuda uyarmıştır:

Yetimlere mallarını verin ve murdar olanı temiz olanla değiştirmeyin. Onların mallarını mallarınıza katarak yemeyin. Çünkü bu büyük bir suçtur. (Nisa Suresi, 2)

Müminler Allah'tan ve O'nun ahiretteki azabından korktukları için yetimlerin mallarını, onlar yeterli akli olgunluğa ulaşana kadar büyük bir itinayla muhafaza ederler. Kendi kendilerine sağlıklı ve akılcı bir muhakeme yapabilecek yaşa ve erişkinliğe geldiklerinde de bu haklarını kendilerine devrederler. Kuran'da bu devretmenin şartları şöyle bildirilmiştir:

Yetimleri, nikaha erişecekleri çağa kadar deneyin; şayet kendilerinde bir (rüşd) olgunlaşma gördünüz mü, hemen onlara mallarını verin. Büyüyecekler diye israf ile çarçabuk yemeyin. Zengin olan iffetli olmaya çalışsın, yoksul olan da artık maruf (ihtiyaca ve örfe uygun) bir şekilde yesin. Mallarını kendilerine verdiğiniz zaman onlara karşı şahid bulundurun. Hesap görücü olarak Allah yeter. (Nisa Suresi, 6)

Müminler, Allah'ın yetimlerin bakımı, eğitimi ve gözetimi hakkında bildirmiş olduğu tüm bu hükümlere titizlikle uyarlar. Onların bu tavırları din ahlakından uzak toplumların kimsesiz çocuklara olan davranışlarıyla kıyaslandığında Kuran ahlakının üstünlüğü açıkça ortaya çıkar.

Borç İçinde Olanlara Gösterilen Merhamet

Allah müminlere merhametli tavrın çok güzel bir başka örneğini de borçlu kimselere karşı gösterilmesini tavsiye etmiştir:

Eğer (borçlu) zorluk içindeyse, ona elverişli bir zamana kadar süre (verin). (Borcu) Sadaka olarak bağışlamanız ise, sizin için daha hayırlıdır; eğer bilirseniz. (Bakara Suresi, 280)

Borçlanmış olup da borcunu ödeyemeyecek şekilde mağdur olan bir insan müminlerden mutlaka şefkatli ve anlayışlı bir tavır görür. Mümin herşeyden önce akıl ve vicdan sahibi bir insandır. Bu nedenle zor durumda kalmış bir insanın içerisinde bulunduğu şartları çok iyi değerlendirilir ve bu kişi için olabilecek en vicdanlı ve merhametli tavrı gösterir.

Borç elbette ki insanın yüklenmiş olduğu önemli bir yükümlülüktür ve karşı tarafa verilmiş bir sözdür. Nitekim Kuran ayetlerinde insanlara, verdikleri sözde durmaları emredilmiştir. Ancak Allah yukarıdaki ayetin hükmü ile, zor durumda kalma ihtimalinden dolayı bu konuda kararı borcu veren kişiye bırakmıştır. Bu

kişinin ödeme süresini erteleyebileceği bildirildiği gibi, mümin açısından asıl hayırlı olanın bu borcu sadaka olarak bağışlaması olduğu da belirtilmiştir.

Ancak bu konuda önemli bir şart söz konusudur. Mümin bu hakkını ancak karşı tarafın dürüstüğüne kanaat getirdiğinde bağışlar. Yoksa ciddi anlamda zor durumda bulunmadığı halde, karşı taraftan menfaat elde etmek amacıyla sahtekarlığa başvuran bir kimse için bu durum söz konusu değildir. Aksi takdirde, samimi bir Allah korkusu taşımayan insanlar karşılarında iyi niyetli ve dürüst insanlar olduğu zaman bu tür bir sahtekarlığa başvurmaya kalkışabilirler.

İşte mümin bu noktada vicdanına ve aklına başvurur. Kuran'ın bu hükmünü kişinin gerçekten de dürüst ve samimi bir yaklaşım içerisinde olduğuna kanaat getirdikten sonra uygular.

"Kalpleri Dine Isındırılacak" Kimselere Gösterilen Merhamet

Sadakalar, -Allah'tan bir farz olarak- yalnızca fakirler, düşkünler, (zekat) işinde görevli olanlar, kalbleri ısındırılacaklar, köleler, borçlular, Allah yolunda (olanlar) ve yolda kalmış(lar) içindir. Allah bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir. (Tevbe Suresi, 60)

Yukarıdaki ayette de görüldüğü gibi, "kalpleri ısındırılacak" olan bir grup insandan bahsedilmektedir. Bu insanlar İslam dinini yeni tanımaya başlayan ya da henüz tanımayan, ancak iman etmesi için gayret sarf edilen kişilerdir.

Allah'ın kendileri için seçtiği dinin mükemmelliğini ve yaratılışlarına uygun olduğunu gören müminler, bu güzelliği kendileri gibi tüm insanların da yaşamasını isterler. Dahası Allah'ın, insanları dünya hayatında yaptıklarından dolayı ahirette sorguya çekeceğini bildikleri için henüz vakit varken tüm insanları uyarmaya ve onlara doğru yolu göstermeye çalışırlar. Çünkü insanlar için dünyada da, ahirette de tek kurtuluşun din ahlakını yaşamak olduğunu bilirler. Bunun yanında Allah din ahlakının diğer insanlara anlatılmasını inananların üzerine farz kılmıştır. Müminlerin bu özelliği Kuran'da şöyle bildirilmiştir:

Siz, insanlar için çıkarılmış hayırlı bir ümmetsiniz; maruf (iyi ve İslam'a uygun) olanı emreder, münker olandan sakındırır ve Allah'a iman edersiniz... (Al-i İmran Suresi, 110)

Müminler, insanların Kuran ahlakından uzak bir hayattan kurtulmaları ve cehennemden sakınmaları için her türlü fırsatı değerlendirirler. Onları doğruya davet eder, iyiliğe yöneltir, kötülükten sakındırırlar. Burada amaç, cahilliklerinden

dolayı uçurumun kenarında olan bu kişileri çok geç olmadan kurtarabilmektir. Allah bir insanın iman etmeden önceki durumunu şu şekilde tanımlamaktadır:

... Siz, tam ateş çukurunun kıyısındayken, oradan sizi kurtardı. Umulur ki hidayete erersiniz diye, Allah, size ayetlerini böyle açıklar. (Al-i İmran Suresi, 103)

Dinsizliğin hakim olduğu bir hayatın kişiye getirdiği azabı çok iyi bilen müminler, insanların Allah'a ve Kuran'a iman etmeleri ve içinde bulundukları durumdan kurtulabilmeleri için çok çeşitli yollar denerler. "Kalbi dine ısındırılacak" olan kimselere Kuran ahlakını anlatma konusunda maddi manevi hiçbir fedakarlıktan kaçınmazlar. Kuran'da, bu kimselerin imanı kavramaları için müminlerin karşılıksız olarak yaptıkları tüm maddi harcamalar "sadaka" olarak adlandırılmıştır. Bu, Allah Katında makbul tutulan ve karşılığı güzel olan bir harcamadır. Zira bir kişinin iman etmesi onun aynı zamanda cehennem azabından kurtulup sonsuz cennet hayatını kazanması demektir. Müminlerin hiçbir karşılık beklemeksizin bu harcamayı yapmaları ise, Allah korkularından kaynaklanan merhametlerinin bir gereğidir. Çünkü onların bu harcamalar sonucunda elde edecekleri hiçbir menfaat söz konusu değildir. Aksine tüm bunlar kendi imkanlarından kısarak ve büyük fedakarlıklarda bulunarak gerçekleştirdikleri yardımlar da olabilir. Ancak tüm bunları sadece Allah'ın rızasını kazanmak amacıyla yaptıkları için hiçbir karşılık beklemezler. Öyle ki "kalbi dine ısındırılacak" olan bu kişilerin tüm bu çabaların sonucunda din ahlakını yaşamayı kabul etmeme ihtimali de söz konusu olabilir. Ancak bu durumda da müminler için boşa giden bir şey yoktur. Çünkü tüm yapılanların karşılığı ahirette kendilerine eksiksizce, hatta fazlasıyla verilecektir. Tarih boyunca din ahlakını anlatmakla görevlendirilen tüm elçiler bu gerçeği dile getirmişlerdir:

Ey kavmim, ben bunun karşılığında sizden hiçbir ücret istemiyorum. Benim ücretim, beni yaratandan başkasına ait değildir. Akıl erdirmeyecek misiniz? (Hud Suresi, 51)

De ki: "Ben buna karşılık, Rabbine doğru bir yol tutmayı dileyen (insanlar olmanız) dışında sizden bir ücret istemiyorum." (Furkan Suresi, 57)

Kadınlara Gösterilen Merhamet

Kadının boşandıktan sonra maddi açıdan güvence

altına alınması...

Allah Kuran'da boşanan kadının geçimini sağlaması amacıyla, maddi açıdan güvence altına alınmasının her mümin erkeğin üzerine bir yükümlülük olduğunu bildirmiştir:

(Kocası tarafından) Boşanan (kadın)ların maruf (meşru) bir tarzda yararlanma (ve geçim pay)ları vardır. Bu, sakınanlar üzerinde bir hak (borç) tır. (Bakara Suresi, 241)

Söz konusu yardımın miktarı ise taraflar arasında anlaşılarak tespit edilir. Kuran'da müminlerin, bu miktarı belirlerken karşılarındaki kişinin sosyal konumunu ve her türlü ihtiyacını göz önünde bulundurarak vicdanlı davranmaları bildirilmiştir. Allah bu konuda müminlere şöyle bir ölçü vermiştir:

... Onları yararlandırın, zengin olan kendi gücü, darda olan da kendi gücü oranında, maruf (meşru ve örfe uygun) bir şekilde yararlandırsın. (Bu,) iyilik edenler üzerinde bir haktır. (Bakara Suresi, 236)

Geniş-imkanları olan, nafakayı geniş imkanlarına göre versin. Rızkı kısıtlı tutulan da, artık Allah'ın kendisine verdiği kadarıyla versin. Allah, hiçbir nefse ona verdiğinden başkasıyla yükümlülük koymaz. Allah, bir güçlüğün ardından bir kolaylığı kılıp-verecektir. (Talak Suresi, 7)

Allah zengin olana da, fakir olana da kendi imkanları oranında yardımda bulunmalarını bildirmiştir. Cahiliye toplumlarında boşanılan ve artık hiçbir menfaatin söz konusu olmadığı bir kimseye yüklü miktarda maddi yardım yapmak, boşa giden bir harcama olarak değerlendirilir. Bu nedenle de kişiler boşandıkları kadınlara mümkün olduğunca az miktarda bir nafaka vermeye çalışır ve hatta kimi zaman sırf bu amaç için sahtekarca yöntemlere başvurmaktan da çekinmezler. Ancak mümin vicdanı ve merhameti gereği bu konuda asla çekimser davranmaz. Çünkü mümin bu yardımı herşeyden önce Allah'ın rızasını kazanmak için ahirete yönelik salih bir amel olarak gerçekleştirmektedir. O kişiden geleceğe yönelik bir beklentisinin kalmamış olması ya da o kişiye olan şahsi bakış açısı onun için ölçü olmaz. Ayrıca insaniyet ve merhamet anlayışı da yardıma muhtaç bir kimseye en iyi şekilde yardım etmeyi gerektirir. Bu nedenle zengin olan kimse, karşı tarafın rahat içinde yaşayabileceği imkanı ona sağlar. Aynı şekilde, fakir olan bir kimse de "nasıl olsa maddi imkanım yok" diyerek bu sorumluluktan kaçmaz ve kendi şartları ölçüsünde mutlaka bu yükümlülüğünü yerine getirir.

Kadına verilen malların boşandıktan

sonra geri alınmaması...

Bir eşi bırakıp yerine bir başka eşi almak isterseniz, onlardan birine (öncekine) yüklerle (mal ve para) vermişseniz bile ondan hiçbir şey almayın. Ona iftira ederek ve apaçık bir günaha girerek verdiğinizi alacak mısınız? Onu nasıl alırsınız ki, birbirinize katılmış (birleşerek içli-dışlı olmuş)tınız. Onlar sizden kesin bir güvence (kuvvetli bir ahid) de almışlardı. (Nisa Suresi, 20-21)

Müminler, yukarıdaki ayetin hükmü gereği, evli kaldıkları süre içerisinde eşlerine vermiş oldukları malları, boşanma kararından sonra hiçbir şekilde geri talep etmezler. Çünkü bu mallar evlilik sırasında kadına bir güvence olarak verilmiştir ve bunların geri alınması ihtimalinde kadının zor durumda kalması söz konusudur. Allah bu ihtimali engellemek için mümin erkeğe böyle bir şart koşmuş ve kadının sosyal konumunu güvence altına almıştır.

Ayrıca bu malın miktarı ne kadar çok olursa olsun, Kuran'ın bu hükmünde hiçbir değişiklik olmaz. Mümin erkek malının tamamını eşine vermiş dahi olsa boşandığında hiçbir şey talep etmez.

Görüldüğü gibi, Kuran'daki bu hükümler, Allah'ın müminlerin kazanmalarını istediği merhamet anlayışının üstünlüğünü açıkça ortaya koymaktadır. Müminler kendileri zor durumda kalma pahasına Allah'ın gösterdiği merhamet anlayışından taviz vermez ve bu hükmü eksiksiz olarak uygularlar.

Kadınlardan, gönülleri alınarak ve hoşnut bırakılarak boşanılması...

Dinden uzak yaşayan toplumlarda boşanma genellikle çeşitli huzursuzlukları ve anlaşmazlıkları da beraberinde getirir. Bunun temel sebebi ise tarafların ortak bir mantık çerçevesinde uzlaşamamalarıdır. Herkesin kendine göre birtakım talep ve iddiaları söz konusu olur ki, bunların doğruluğunu ya da yanlışlığını belirleyecek bir ölçüleri de yoktur. Bu da onların pek çok noktada birbirleriyle çatışmalarına ve anlaşmazlığa düşmelerine neden olur.

Allah'a inanan insanların yaşantıları ise cahiliye toplumlarından oldukça farklıdır. Onların hayatlarının her anını düzenleyen, onlar adına en doğru olanı belirleyen bir yol göstericileri vardır. Bu, Allah'ın insanlara bir rahmet olarak indirdiği Kuran'dır. Kuran'a uyan insanların ise doğruları, yanlışları, iddiaları, talepleri, kısacası her türlü görüş ve düşünceleri ortaktır. Dahası bu ortak anlayışın temeli Allah'ın indirdiği hak kitaba dayalı olduğu için mutlaka en güzel ve en doğru sonuç ortaya çıkar. Bu anlayış içerisinde evlenen insanlar, boşandıklarında da aynı ortak uyum içerisinde hareket ederler.

Çünkü müminler için olaylar ya da şartlar değişebilir, ancak esas olan Kuran ahlakını en mükemmel şekliyle yaşamaları ve Allah'ın razı olacağı şekilde hareket etmeleridir. Bu nedenle boşansalar dahi karşılarındaki kişiye gösterecekleri nezaketten, saygıdan ve merhametten taviz vermezler. Allah bu konuda gösterilmesi gereken tavrı müminlere şöyle bildirmiştir:

Kadınları boşadığınızda, bekleme sürelerini tamamlamışlarsa, onları ya güzellikle tutun ya da güzellikle bırakın. Fakat haklarını ihlal edip zarar vermek için onları (yanınızda) tutmayın. Kim böyle yaparsa artık o, kendi nefsine zulmetmiş olur... (Bakara Suresi, 231)

Allah'ın bu hükmü gereği müminler gönül rızasıyla yaptıkları evlilikleri, gerektiği zaman, yine gönül rızasıyla sona erdirirler. Evlenirken eşlerine gösterdikleri hürmeti boşanma anında da korurlar. Boşanmayı bir kavga veya kırgınlık sebebi yapmazlar. Allah rızası için evlendikleri gibi Allah rızası için boşanırlar. Bu nedenle mümin bir erkek boşandığı eşini ne sözleriyle ne de tavırlarıyla kesinlikle zor bir durumda bırakmaz. Dahası bir mümin bir başka mümini imanından ve ahlakından dolayı sevdiği için, boşandığı kişiye karşı duyduğu imani sevgi, saygı ve hürmet de her zaman devam eder.

Boşanılan kadınların barınmalarının sağlanması...

Müminler, Kuran ahlakının kendilerine kazandırdığı merhamet gereği, boşandıkları kadınları bir anda ortada bırakmazlar. Bu kimselerin kendilerine bakacak aileleri, geçinebilecek maddi imkanları ve hatta kalabilecekleri bir başka evleri dahi olmayabilir. Bu ve benzeri şartları göz önünde bulunduran müminler, kadın kendini bu yönde garanti altına alana kadar, boşanmış oldukları halde, ona her yönden güvence sağlarlar.

Karşılıklı tercihleri doğrultusunda onların kendi evlerinde ya da yine kendi gözetimleri altındaki bir başka yerde barınmalarını sağlarlar. Ancak bu davranışlarının tek amacı Allah'ın rızasını kazanmak ve mümin bir kimseye karşı güzel ahlaklı ve merhametli bir tavır sergileyebilmektir. Bunun dışında en ufak bir menfaat beklentileri söz konusu değildir. Allah, bu süre içerisinde kadınları sıkıntıya düşürebilecek ya da onlara zarar verebilecek hiçbir tavra yanaşmamayı erkeklere tavsiye etmiştir. Kadınlara gösterilen bu şefkatli yaklaşım bir ayette şöyle haber verilmiştir:

(Boşadığınız) Kadınları, gücünüz oranında oturmakta olduğunuz yerin bir yanında oturtun, onlara 'darlık ve sıkıntıya düşürmek amacıyla' zarar vermeyin. Eğer onlar hamile iseler, yüklerini bırakıncaya (doğumlarını yapıncaya) kadar onlara nafaka verin. Şayet sizler için (çocuğu)

emzirirlerse, onlara ücretlerini ödeyin. (Durum ve ilişkilerinizi) Kendi aranızda maruf (güzellikle ve İslam'a uygun bir tarz) üzere görüşüp-konuşun. Eğer güçlük içine girerseniz, bu durumda (çocuğu) onun (babası) için bir başkası emzirebilir. (Talak Suresi, 6)

Ayetin devamında ise boşanmanın ardından söz konusu olabilecek her türlü şartın kişiler arasında güzellikle ve İslam'a uygun bir şekilde konuşularak çözümlenmesi tavsiye edilmiştir. Bu tür bir anlaşmayı sağlayan değerler ise kuşkusuz müminin Allah korkusu, vicdanı ve merhameti olacaktır. Karşısındaki kimseye herşeyden önce iman eden bir insan olmasından dolayı değer veren müminler, bu kimsenin zor durumda kalabileceği ya da incinebileceği en ufak bir tavra dahi izin vermez ve üstün bir ahlak örneği sergileyerek kadını kendi isteği süresince barındırır ve ihtiyaçlarını karşılarlar.

Kadına zorla mirasçı olmamak...

Ey iman edenler, kadınlara zorla mirasçı olmaya kalkışmanız helal değildir. Apaçık olan 'çirkin bir hayasızlık' yapmadıkları sürece, onlara verdiklerinizin bir kısmını gidermeniz (kendinize almanız) için onlara baskı yapmanız da (helal değildir.) Onlarla güzellikle geçinin... (Nisa Suresi, 19)

Allah kadına verilen malın, onun açıkça iffetsiz bir tavır içinde olması dışında hiçbir şekilde zorla geri alınmaması için müminleri uyarmıştır. Kuran'a göre kadına ait olan malın harcanması, tümüyle kendi rızasına bırakılır ve bu konuda hiçbir şekilde bir baskı uygulanmaz.

Ancak unutmamak gerekir ki tüm bu titizlik müminlerin Kuran ahlakını tam olarak yaşamalarından kaynaklanır. Allah'tan korktukları için, şartlar ne olursa olsun, kadınlara gösterdikleri bu merhamet anlayışlarında, hiçbir değişiklik olmaz. Öyle ki, kimsenin görmediği, duymadığı ortamlarda dahi karşılarındaki kişiye aynı merhamet ile yaklaşırlar. Allah'ın, yaptıkları herşeye şahit olduğunu bildikleri için bu tutumlarında sabır ve kararlılık gösterirler.

Kuran'da kadının şefkatle korunmasına ve sıkıntıya düşmesini engellemeye yönelik daha pek çok tedbir yer alır. Tüm bunlar Kuran ahlakının kadına karşı merhameti nasıl teşvik ettiğini ve müminlerin de bu merhamet anlayışını nasıl titizlikle uyguladıklarını açıkça ortaya koymaktadır.

MÜMİNLERİN MERHAMETLERİNİ YANSITAN AHLAK ÖZELLİKLERİ

Kitabın başından bu yana müminlerin merhametlerini Kuran'ın hangi ölçüleri içerisinde ve kimlere gösterdikleri anlatıldı. Müminlerin merhameti, Allah korkularının ve kendi güzel ahlaklarının bir gereği olarak yaşadıkları ve bu nedenle bu konudan hiçbir şekilde taviz vermedikleri de vurgulandı.

Bu bölümde ise müminlerin merhamet anlayışının hayatlarının her aşamasına nasıl yayıldığı, beraberinde hangi güzel ahlak özelliklerini getirdiği ve müminlerin bu ahlakı nasıl yaşadıkları anlatılacaktır. Kuşkusuz müminlerin merhametlerini yansıtan özellikleri oldukça fazladır, ancak burada bunlardan belli başlı olanları genel başlıklar altında ele alınacaktır.

Burada hatırlatılması gereken önemli bir nokta, müminlerin Kuran'da detaylı olarak tarif edilen tüm güzel ahlak özelliklerini Allah'ın emri olduğu ve Allah'tan çok korktukları için en fazlasıyla üzerlerinde taşımaya çalıştıklarıdır. "Merhamet" ise müminlerin Kuran ahlakını hakkıyla, samimi olarak ve tüm incelikleriyle yaşayabilmelerini, bu ahlaktan taviz vermemelerini, nefislerine pay çıkarmamalarını ve her koşulda ayakta tutmalarını sağlayan son derece önemli bir temel ahlak özelliğidir.

Örneğin mümin, Allah'ın kesin bir emri olduğu ve Allah'ın azabından çok korktuğu için, ölçüde ve tartıda hile yapmayı, bu şekilde müminleri sıkıntıya ve zor duruma sokmayı aklından bile geçirmez. Ancak bunun yanı sıra, içinde taşıdığı merhamet duygusu onun Allah'ın bu hükmünü, hikmetlerini ve inceliklerini kavrayarak, hissederek ve bundan büyük bir haz duyarak yerine getirmesini sağlar. Bu şekilde nefsinin ve şeytanın çeşitli kışkırtmalarına karşı tüm kapıları kapatmış olur.

Merhamet hisleri yeterince gelişmemiş bir insanın, gerektiği gibi adaletli, fedakar ve dürüst olması da mümkün değildir. Merhamet sahibi olmayan bir insan, kendi acizliğinin de farkında olmadığı için Allah'ın merhametine ihtiyacı olduğunu aklına getirmez, dolayısıyla Allah'tan gereği gibi korkmaz. Allah'tan gereği gibi korkmadığı için de Kuran'da bildirilen üstün ahlakı kazanamaz ve yaşayamaz.

Sonuçta Kuran'da bildirilen tüm ahlak özellikleri birbirini bütünleyen, destekleyen, ayakta tutan ve mükemmelleştiren özelliklerdir. Birinin eksikliği diğerlerinin de gereği gibi yaşanmasını engeller. Birinin kusursuzca yaşanması ise diğerlerinin daha da mükemmelleşmesine yardımcı olur.

Aşağıda merhamet hissini yoğun biçimde yaşayan müminlerin bu merhametlerinin diğer üstün ahlaki vasıflarını nasıl olumlu yönde etkilediğini ve mükemmelleştirdiğini göreceğiz.

Adaletle Hükmetmek

Merhamet, adaleti ayakta tutan ve adaletten sapmayı engelleyen çok önemli bir ahlak özelliğidir. Mümin, bir insana düşmanı da olsa zalimce ve merhametsizce bir tavır gösteremez, her durumda ve koşulda sahip olduğu merhamet hissi onun adaletten taviz vermemesini sağlar.

İman eden bir insanın, Allah'ın her an yaptığı, konuştuğu ve hatta düşündüğü herşeye şahit olduğunu bildiği için, adaletsiz bir tavra girmesi mümkün olmaz. Çünkü Kuran'da müminlere adaletli olmaları emredilmiştir ve mümin, Allah'ın dünyada yapılan Kuran dışı tavırlara karşı cehennem azabıyla karşılık vereceğinden haberdardır. Kuran'da adaletli olmanın emredildiği bazı ayetler şöyledir:

Şüphesiz Allah, size emanetleri ehline (sahiplerine) teslim etmenizi ve insanlar arasında hükmettiğinizde adaletle hükmetmenizi emrediyor. Bununla Allah, size ne güzel öğüt veriyor! Doğrusu Allah, işitendir, görendir. (Nisa Suresi, 58)

Andolsun, Biz elçilerimizi apaçık belgelerle gönderdik ve insanlar adaleti ayakta tutsunlar diye, onlarla birlikte kitabı ve mizanı indirdik... (Hadid Suresi, 25)

Burada açıklanması gereken önemli bir nokta da, müminlerin adalet anlayışının faklılığıdır. Cahiliye toplumlarında adalet denildiği zaman her insandan ayrı bir fikir duymak ve ayrı uygulamalara şahit olmak mümkündür. Çünkü her insan kendine has bir adalet anlayışı geliştirmiştir ve bunu yetki sahibi olduğu alanlarda istediği gibi uygular. Kendine göre yanlışları ve doğruları vardır ve insanları da bu değer yargıları doğrultusunda değerlendirir.

Mümin için ise durum oldukça farklıdır. Müminin adalet anlayışının temeli, Kuran'a, yani katıksız Allah sözü olan ve insanlara herşeyin en doğrusunu bildiren Hak Kitab'a dayanmaktadır. Allah sonsuz adalet sahibidir. O'nun sözüne uyan ve ahlakını Allah'ın bildirdiği doğrultuda şekillendiren bir mümin de olaylar karşısında doğal olarak en adaletli tavrı gösterir.

Zulme Rıza Göstermemek

Müminler şahit oldukları, duydukları, hatta dolaylı yoldan haberdar oldukları zulme yönelik hiçbir harekete karşı duyarsız kalmazlar. Kuran ahlakından

kaynaklanan merhametleri onları her türlü zulme karşı tavır almaya, mazlumların hakkını korumaya, onlar için mücadele etmeye yöneltir.

Karşılarında en yakın dostları da olsa, hiç tanımadıkları ve hiçbir menfaatlerinin olmadığı yabancı biri de olsa yapılan zulmü engelleme konusunda kararlı davranırlar. Bu durumun Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak ve Kuran ahlakını uygulamak için değerli bir fırsat olduğunu düşünürler.

Cahiliye insanları ise özellikle de tanımadıkları biri için böyle bir çaba içerisine girmenin kendi deyimleriyle "enayilik" olduğunu düşünürler. Hatta "bana dokunmayan yılan bin yıl yaşasın" gibi yaygın bir atasözüyle de bu fikirlerini açıkça ifade ederler. Bu onların yapılan iyiliklerin ve gösterilen güzel ahlakın ahirette karşılarına çıkacağını unutmalarından kaynaklanır. Mümin ise bu durumun bilincindedir, bu nedenle de tanımadığı bir insana bile merhametle yaklaşıp onu zulümden kurtarmaya çalışır.

Kimse sahip çıkmasa ve destek olmasa bile onlar tek başlarına bütün imkanlarını seferber ederek kötülüğü engellemeye çalışırlar. Aksi şekilde davranan insanlar çoğunlukta da olsalar onların vicdansızlıkları ve umursuzlukları inananları gevşekliğe sürüklemez. Ahirette her şahit oldukları olayda haktan yana nasıl bir çaba harcadıklarından sorguya çekileceklerini ve bu zulmü engellemek için ne yaptıklarının kendilerine sorulacağını bilirler. Dünyada pek çok insanın yaptığı gibi "görmedim, duymadım ya da fark etmedim" diyerek sorumluluktan kaçamayacaklarını bilirler. Umursuzluk yaptıkları takdirde kaybedenin, vicdanlı davrandıklarında da kazanacak olanın sadece kendileri olduğunu unutmazlar. İşte bu nedenle de hiçbir zaman böyle bir duruma seyirci kalıp umursuz bir yapı göstermezler. Herhangi bir şekilde bir zulüm söz konusuyken, kendi işlerine dalıp hiçbir şeye şahit olmamış gibi bu olayı görmezden gelemezler.

Cahiliye toplumlarında ise bunun örneklerine günlük hayatta her an raslamak mümkündür. Örneğin bir insanın kaza geçirdiğini ve zor durumda olduğunu gören bir kişi, sırf kendisi için bir problem çıkmasını istemediği için görmezlikten gelebilir. Ya da haksızlığa uğratılan bir insan gördüğünde, haksızlık yapan kişinin öfkesini üzerine çekmemek için buna sessiz kalabilir.

Müminin ise vicdanı çok duyarlı olduğu için merhamet anlayışı bu tarz olaylara göz yummasına kesinlikle izin vermez. En başta kendisi kimseye karşı zulmedici, haksızlık edici bir tavır göstermeyerek bu ahlakın öncüsü olur. Başkalarında şahit olduğunda ise bu durumu ortadan kaldırmak için elinden gelen en son noktaya kadar çaba sarf etmedikçe vicdanı rahat etmez. Çünkü gerçek merhamette zulmü görmezlikten gelme, unutma ya da aldırış etmeme gibi bir durum söz konusu olmaz.

Yapılan Hatalara Karşı Affedici ve Bağışlayıcı Olmak

Merhametin önemli göstergelerinden biri de kişinin affedici ve bağışlayıcı olabilmesidir. Allah Kuran'da iman eden kullarını "affedici ve bağışlayıcı" olmaya şöyle çağırmaktadır:

Sen af (veya kolaylık) yolunu benimse, (İslam'a) uygun olanı (örfü) emret ve cahillerden yüz çevir. (Araf Suresi, 199)

Bu, insanın nefsine zor gelebilen, ama Allah Katında güzel karşılığı olan bir tavırdır. İnsan yapılan bir hata karşısında öfkeye kapılabilir ya da onu affetmek istemeyebilir. Ama Allah müminlere affetmenin daha güzel olduğunu bildirmiş ve onları bu ahlaka teşvik etmiştir:

Kötülüğün karşılığı, onun misli (benzeri) olan kötülüktür. Ama kim affeder ve ıslah ederse (dirliği kurup-sağlarsa) artık onun ecri Allah'a aittir... (Şura Suresi, 40)

Bir başka ayette Allah **"Kim sabreder ve bağışlarsa, şüphesiz bu, azme değer işlerdendir" (Şura Suresi, 43)** şeklinde bildirerek bunun üstün bir ahlak olduğuna dikkat çekmiştir.

Ayrıca Allah, **"Sizden, faziletli ve varlıklı olanlar, yakınlara, yoksullara ve Allah yolunda hicret edenlere vermekte eksiltme yapmasınlar, affetsinler ve hoşgörsünler. Allah'ın sizi bağışlamasını sevmez misiniz? Allah, bağışlayandır, esirgeyendir" (Nur Suresi, 22)** ayetiyle müminleri bu konuda kendi durumlarını düşünmeye de teşvik etmiştir. Çünkü gerçekten de her insan Allah'ın kendisini bağışlamasını, esirgemesini ve rahmet etmesini ister. Yine aynı şekilde bir hata yaptığı zaman, çevresindeki insanların kendisini mazur görmesini ve affetmesini diler. İşte Allah müminlere bu durumu hatırlatarak kendilerine yapılmasından hoşlandıkları bir tavrı, başkalarına da göstermelerini bildirmiştir. Elbette bu, müminler arasında merhameti teşvik eden önemli bir emirdir.

Müminler diğer müminlere karşı, hataları her ne olursa olsun, affedici bir tutum izlerler. Ancak onların affetmeleri, cahiliye ahlakını yaşayan kimselerin affetmesinden çok farklıdır. Din ahlakını yaşamayan insanlar, çoğu zaman dilleriyle karşılarındaki kişiyi bağışladıklarını söyleseler bile, yapılan hataya karşı kalben duydukları kin ve kızgınlıktan kurtulmaları oldukça uzun sürer. Tavırları genellikle bu kızgınlığı yansıtacak bir sitemkarlık içerisindedir. Nitekim ellerine ilk fırsat geçtiğinde de zaten kalplerinde biriktirdikleri bu kin ve öfkelerini dile getirirler.

Müminlerin affetme şekli ise tamamen samimiyet içerir. İnsanın hata yapabilecek bir yapıda yaratıldığını bildikleri için, daha en başından karşı tarafa

hoşgörü ile yaklaşırlar. Zira Kuran'da yer alan tevbe ile ilgili ayetler, insanın hata yapmaya açık bir varlık olduğunu, ancak önemli olanın bu hatayı fark eder etmez bir daha tekrar etmeme gayretiyle hemen vazgeçmek olduğunu bildirmektedir. Bu ayetlerden biri şöyledir:

Allah'ın (kabulünü) üzerine aldığı tevbe, ancak cehalet nedeniyle kötülük yapanların, sonra hemencecik tevbe edenlerin(kidir). İşte Allah, böylelerinin tevbelerini kabul eder. Allah, bilendir, hüküm ve hikmet sahibi olandır. (Nisa Suresi, 17)

Kişinin samimiyetini ifade eden bu şartlar oluştuğu sürece müminler de birbirlerine karşı son derece bağışlayıcı ve merhametli bir tavır gösterirler. Tevbe ettiği, pişmanlık duyduğu, düzeltmeye çalıştığı hatalarından dolayı bir mümine karşı içlerinde kin beslemezler. Samimi olarak vazgeçmişse kimseyi geçmişte yaptıklarından dolayı yargılayamayacaklarını ve asıl önemli olanın kişinin son anda gösterdiği ahlak olduğunu bilirler.

Müminlerin affediciliğinin bir farklılığı da şudur: Onlar, kendileri tamamen haklı oldukları ve karşı tarafın tümüyle haksız olduğu bir durumda bile hiç tereddütsüz affedebilirler. Çünkü Allah bunun güzel bir ahlak özelliği olduğunu bildirerek müminlere tavsiye etmiştir:

Onlar, bollukta da, darlıkta da infak edenler, öfkelerini yenenler ve insanlar (daki hakların)dan bağışlama ile (vaz) geçenlerdir. Allah, iyilik yapanları sever. (Al-i İmran Suresi, 134)

Allah'ın bu hükmünü göz önünde bulundurarak kendi haklarından kolaylıkla vazgeçer ve alttan alarak karşı tarafa güzel ahlakları ile örnek olurlar.

Bu konuda yine Kuran ahlakının getirdiği büyük bir farklılık daha söz konusudur; müminler affetme konusunda hataları büyük ya da küçük diyerek ayırmaz ve hataya göre farklı bir affedicilik anlayışı geliştirmezler. Hatayı yapan kişi istemeden büyük bir can ya da mal kaybına neden olmuş ve bu da karşı tarafın menfaatlerine büyük ölçüde zarar vermiş olabilir. Ancak meydana gelen her olayın Allah'ın izni ile ve bir kader dahilinde geliştiğini bilen mümin, bu tür bir olayı tevekkülle karşılar ve şahsi bir kızgınlık içerisine girmez.

Yine bu kişi cehalet sonucu Kuran'ın bir hükmüne karşı gelmiş ve Allah'ın koyduğu sınırları aşmış olabilir. Ancak bu tavırlarından dolayı kişiyi yargılayacak olan yalnızca Allah'tır. Bu nedenle bu konuda bir yargılama yapmak ve kişiyi affetmemek gibi bir tavır müminlerin sorumluluğunda değildir. Kişinin samimi olarak tevbe edip bu tavrından pişman olması durumunda alacağı karşılık Allah Katındadır. Nitekim Allah pek çok ayetiyle "Allah'a ortak koşma" dışında

müminlerin samimiyetle vazgeçtikleri hatalarını affedebileceğini bildirmiştir. Müminler bunu bilemeyecekleri için onlar ancak Allah'ın bildirdiği şekilde affeder ve eğer bu konuda Kuran'da bildirilen bir açıklama varsa, hata yapan kişiye bu doğrultuda davranırlar.

Ancak şunu bir kez daha hatırlatmak gerekir ki, mümin için affetmede ölçü karşı tarafın samimiyeti ve iyi niyetidir. Bunu da mümin, vicdanı ve aklıyla teşhis eder. Kötülüğü bir alışkanlık haline getirmiş olup karşı tarafın merhametinden ve güzel ahlakından istifade etmeye çalışan birine elbette izin verilmez. Böyle bir durumda karşı tarafa gösterilecek asıl merhametin sadece affetmek olmadığını bilir ve onu samimiyete, dürüstlüğe ve Allah'tan korkmaya davet ederek merhametini farklı bir şekilde ifade eder.

İyilik ve Takva Konusunda Yardımlaşmak

Müminler birbirlerine olan merhametlerini, birbirlerini Allah'ın rızasının en fazlasını kazanacak tavırlara teşvik ederek gösterirler. Gerçek şefkatin karşılarındaki kimseyi cennete en layık olacak şekilde hazırlamak olduğunu bilirler. İşte bu nedenle de bu konuda güçlerinin yettiği oranda yardımlaşır ve birbirlerinin eksiklerini tamamlamaya, yanlışlarını düzeltmeye çalışırlar. Bu yardımlaşma aynı zamanda da Allah'ın bir emri ve Kuran ahlakının gereğidir. Kuran'da bu yardımlaşmanın sınırları şöyle bildirilmiştir:

... İyilik ve takva konusunda yardımlaşın, günah ve haddi aşmada yardımlaşmayın ve Allah'tan korkup-sakının. Gerçekten Allah (ceza ile) sonuçlandırması pek şiddetli olandır. (Maide Suresi, 2)

Ayette de açıklandığı gibi, müminler "günah ve haddi aşma" konusunda yardımlaşmazlar. Aslında bu da onların merhamet anlayışının bir sonucudur. Kendilerinden bu yönde bir yardım talep edildiğinde, "hatır kırmamak için" ya da "yardım etmezsem ayıp olur" gibi bir mantıkla hareket etmezler. Çünkü karşılarındaki kişinin, o an için yadırgasa bile ahirette kesin olarak bu tavırdan razı olacağını ve en güzel merhamet şeklinin günah işlemesine izin verilmemesi olduğunu anlayacağını bilirler.

Yukarıdaki ayette Allah makbul olan yardımlaşmanın "iyilik ve takva" konusunda olması gerektiğini bildirmiştir. Kuran'da bize iyiliğin ne olduğu şöyle açıklanmıştır:

Yüzlerinizi doğuya ve batıya çevirmeniz iyilik değildir. Ama iyilik, Allah'a, ahiret gününe, meleklere, Kitaba ve peygamberlere iman eden; mala olan sevgisine rağmen, onu yakınlara, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışa, isteyip-dilenene ve kölelere (özgürlükleri için) veren; namazı

dosdoğru kılan, zekatı veren ve ahidleştiklerinde ahidlerine vefa gösterenler ile zorda, hastalıkta ve savaşın kızıştığı zamanlarda sabredenler(in tutum ve davranışlarıdır). İşte bunlar, doğru olanlardır ve müttaki olanlar da bunlardır. (Bakara Suresi, 177)

Görüldüğü gibi gerçek iyilik, toplumda algılanan şeklinden farklıdır. Kuran ahlakını yaşamayan kimseler iyiliği, insanın canı istediği zaman, karşı tarafa bir lütuf olarak bir yardımda bulunması olarak algılarlar. Fakat bu, kişinin sürekli olarak değil ancak zaman zaman uyguladığı bir tavırdır. Genellikle bu iyilikler yolda görülen bir dilenciye para vermek, yolculukta yaşlılara yer vermek ya da yapılan yemekten komşuya ikram etmek gibi geleneklerle sınırlıdır. Daha da önemlisi bunların hepsi kişinin menfaatlerini fazla zedelememesi şartıyla kabul edilir.

Oysa Bakara Suresi'ndeki ayette gördüğümüz gibi, Kuran'da bildirilen iyilik müminin tüm hayatını kapsayan bir ahlak şeklidir ve sadece kişinin canı istediğinde, aklına geldiğinde değil, tüm yaşamı boyunca uyguladığı bir ibadettir. Ayrıca hiçbir şarta bağlı değildir. Mümin gerektiğinde iyilik yapabilmek ve başkalarını iyiliğe teşvik edebilmek için her türlü fedakarlığı göze alabilir.

Yardımlaşılması istenen bir diğer konu da "takva"dır. "Takva" kelimesinin anlamı ise, "ahirette insana zarar verecek, sonsuz bir azaba yol açacak ve dünyada da sıkıntı, yıkım, felaket gibi şeylere neden olacak şeylerden sakınmak-korkmak, nefsi her türlü günah ve isyandan, bozulma ve sapmalardan korumak" demektir. Kuran'da takva ile ilgili bazı ayetler şöyledir:

... Siz, hayır adına ne yaparsanız, Allah, onu bilir. Azık edinin, şüphesiz azığın en hayırlısı takvadır. Ey temiz akıl sahipleri, benden korkup-sakının. (Bakara Suresi, 197)

Ey Ademoğulları, Biz sizin çirkin yerlerinizi örtecek bir elbise ve size 'süs kazandıracak bir giyim' indirdik (var ettik). Takva ile kuşanıp-donanmak ise, bu daha hayırlıdır. Bu, Allah'ın ayetlerindendir. Umulur ki öğüt alıp-düşünürler. (Araf Suresi, 26)

Ey insanlar, gerçekten, Biz sizi bir erkek ve bir dişiden yarattık ve birbirinizle tanışmanız için sizi halklar ve kabileler (şeklinde) kıldık. Şüphesiz, Allah Katında sizin en üstün (kerim) olanınız, (ırk ya da soyca değil) takvaca en ileride olanınızdır. Şüphesiz Allah, bilendir, haber alandır. (Hucurat Suresi, 13)

Kuran'da bize, Allah Katında asıl değer görecek olanın, yapılan işin mahiyeti değil, ne niyetle yapıldığı ve bir kişinin bu işi yaparken samimi davranıp davranmadığı olduğu bildirilmektedir. Bir ayette bu konuya şöyle bir örnek verilmiştir:

(Kesilen kurbanların) Onların etleri ve kanları kesin olarak Allah'a ulaşmaz, ancak O'na sizden takva ulaşır... (Hac Suresi, 37)

Buna günlük hayattan da pek çok örnek vermek mümkündür. Söz gelimi bir kimse fakirlere para yardımında bulunabilir, çok yardımsever, ince düşünceli ve fedakarca tavırlar gösterebilir. Ancak buradaki ölçü şudur; eğer bu kişi tüm bunları yaparken, Allah'ı razı edebilme umuduyla ve sadece Allah'ın takdirini kazanmak amacıyla hareket ediyorsa tavrı takvaya uygundur. Eğer insanların hoşnutluğunu, övgüsünü kazanmak, gösteriş yapmak gibi bir niyeti varsa, bu durumda tüm yaptıklarının boşa gitmiş olma ihtimali vardır. Çünkü, kişi ahirette takvasına göre karşılık görecektir.

Allah hem iyilik yapılmasını ama bu iyiliği yaparken de niyetin samimi olmasını şart koşmuştur. Müminlerin aralarındaki yardımlaşmaları da işte ahirette değer görecek bu iki konu üzerine kurulmuştur ki, gerçek merhamet de bu yönde bir yardımlaşmayı gerektirir.

Müminler bir başkasına ancak rahatlık ve huzur getirme şartıyla yardımcı olurlar. Örneğin bir insanın sağlığına zarar gelmesine engel olmak, daha rahat yaşaması sağlamak, neşesini artırmak için, imanını güçlendirmek, daha huzurlu bir ortam sunabilmek için, başına gelen sıkıntılı durumdan kurtulmak için yardım ederler. Yani yapılan yardımın sonucunda yardım edilen kişinin iman, sağlık, neşe, huzur, rahatlık, güzellik olarak ilerlemiş olması esastır.

Ancak Kuran'ın merhamet anlayışından yoksun olan kimseler karşı tarafa yardım ederken böyle bir değerlendirme içerisine girmezler. Yapacakları yardımın neticesinde kişinin zarara uğrama ihtimalini dahi düşünmezler. Söz gelimi kumar, fuhuş ya da dolandırıcılık gibi bir amaç doğrultusunda kullanılması için borç para vermek, karşı tarafa büyük bir kötülük etmek demektir. Bu kişi sağlanan bu yardımla hem dünyada büyük sıkıntı içerisine girecek hem de Allah'ın haram kıldığı bir işe giriştiği için ahirette kötü bir karşılık görecektir. Günah konusunda yapılan bu yardımlaşma, yardımı sağlayan kişiye de büyük bir sorumluluk yükleyecektir. Günah işlenmesine vesile olan bir insan da en az bu tavrı gösteren kişi kadar hatalı davranmış demektir. Bu nedenle Allah, bu kimselerin ahirette bu yardımlarından dolayı azapla karşılaşacaklarını, ama artık birbirlerine yardım edemeyeceklerini bildirmiştir:

(Onlara seslenilir:) "Ne oluyor size, birbirinizle (dünyada olduğu gibi) yardımlaşmıyorsunuz?"

Hayır, bugün onlar teslim olmuşlardır. (Saffat Suresi, 25-26)

İyilik ve takva konusunda yardımlaşanlar ise şöyle bir karşılık alacaklardır:

Kim bir iyilikle gelirse, kendisine bunun on katı vardır, kim bir kötülükle gelirse, onun mislinden başkasıyla cezalandırılmaz ve onlar haksızlığa uğratılmazlar. (Enam Suresi, 160)

... Kim bir iyilik kazanırsa, Biz ondaki iyiliği arttırırız. Gerçekten Allah, bağışlayandır, şükredene karşılığını verendir. (Şura Suresi, 23)

İyiliği Emredip Kötülükten Men Edenlerden Olmak

Dünya üzerinde gerçek iyilik ve gerçek kötülüğün ne olduğu bilgisine kuşkusuz sadece müminler sahiptirler. Çünkü onlar bu kavramların anlamlarını ve kapsamlarını, Allah'ın "doğruyu yanlıştan ayıran" bir kitap olarak gönderdiği Kuran'dan öğrenirler. Kuran'da, doğru ve yanlış, iyilik ve kötülük gibi kavramlar, örnekler verilerek her insanın anlayabileceği gibi açıklanmıştır. Ayrıca müminlere, Allah'tan korkmaları nedeniyle, iyiyi kötüden ayırt etmelerini sağlayan bir nur ve anlayış da verilmiştir. **(Enfal Suresi, 29)** Ancak İslam ahlakında kişinin doğruyu ve yanlışı yalnızca kendisinin bilmesi yetmez. Doğruları görmeye ve tavsiyeye açık olan her insanı Kuran ahlakını yaşamaya davet etmesi gerekir. Bu nedenle müminler bütün hayatları boyunca insanlara iyiyle kötünün arasındaki farkı anlatırlar. Allah müminlere şöyle emretmiştir:

Sizden; hayra çağıran, iyiliği (marufu) emreden ve kötülükten (münkerden) sakındıran bir topluluk bulunsun. Kurtuluşa erenler işte bunlardır. (Al-i İmran Suresi, 104)

Tevbe edenler, ibadet edenler, hamd edenler, (İslam uğrunda) seyahat edenler, rükû edenler, secde edenler, iyiliği emredenler, kötülükten sakındıranlar ve Allah'ın sınırlarını koruyanlar; sen (bütün) mü'minleri müjdele. (Tevbe Suresi, 112)

Kuran'da ayrıca Allah'ın bu emrini yerine getiren insanların diğer insanlar için ne kadar hayırlı kimseler olduklarına da dikkat çekilmiştir:

Siz, insanlar için çıkarılmış hayırlı bir ümmetsiniz; maruf (iyi ve İslam'a uygun) olanı emreder, münker olandan sakındırır ve Allah'a iman

edersiniz. Kitap Ehli de inanmış olsaydı, elbette kendileri için hayırlı olurdu. İçlerinden iman edenler vardır, fakat çoğunluğu fıska sapanlardır. (Al-i İmran Suresi, 110)

Müminlerin, insanlara iyiliği öğütleyip kötülükten sakındırmaya çalışırken göz önünde bulundurdukları önemli bir ölçü vardır; karşılarındaki kişinin ne geçmişi ne de o an içerisinde bulunduğu hatalı tavırlar onlarda bir ön yargı oluşturmaz. Kimseye hatalarından dolayı "nasıl olsa bu insan mümin olmaz" gözüyle bakmazlar. Hiç kimseyi, din ahlakını anlatma konusunda göz ardı etmezler. Böyle bir tavrın adaletsizlik olduğunu bilir ve bundan sakınırlar. Diğer kişilerin güzel ahlakı yaşayabilmeleri için, önce müminlerin bildiği bilgilere sahip olmaları ve aynı şekilde eğitilmeleri gerekmektedir. Bu nedenle müminler, kişilerin tavırları ne kadar olumsuz olursa olsun, iyiliğe çağırmakta ve kötülükten sakındırmakta, doğru olanı anlatmakta tereddüte kapılmazlar.

Ancak tüm bu anlatımlara rağmen karşı taraf kendi bakış açısında ısrarlı davranırsa, bu durumda da hiçbir şekilde bir zorlamaya girmezler. Çünkü Allah Kuran'da **"Dinde zorlama (ve baskı) yoktur…" (Bakara Suresi, 256)**, "Şu halde, eğer 'öğüt ve hatırlatma' bir yarar sağlayacaksa, **'öğüt verip hatırlat.'" (A'la Suresi, 9)** şeklinde bildirmiştir.

Müminler, Kuran'ın iyiliği emretme hükmünü sadece doğru ve yanlışı hiç bilmeyen ve dini hiç tanımayan insanlara değil, aynı zamanda müminlere karşı da uygularlar. Çünkü insan sadece bilmediğinden değil, bazen de unuttuğundan, yanıldığından ya da nefsinin telkinlerine uyduğundan hata yapabilir. İşte bu durumda müminler birbirlerine Kuran'ın hükümlerini hatırlatarak iyiliği emretmiş ve kötülüğü engellemiş olurlar. Dünya hayatında ancak iyilik yapanların ve salih amellerde bulunanların cennetle müjdeleneceklerini, kötülükten sakınmayanların ise cehennem azabıyla karşılık göreceklerini bildiklerinden birbirlerini bu yönde uyarırlar. Allah müminlerin birbirleri üzerinde gözetici olduklarını ve birbirlerinin velileri olduklarını bildirmiştir:

Mü'min erkekler ve mü'min kadınlar birbirlerinin velileridirler. İyiliği emreder, kötülükten sakındırırlar, namazı dosdoğru kılarlar, zekatı verirler ve Allah'a ve Resûlü'ne itaat ederler. İşte Allah'ın kendilerine rahmet edeceği bunlardır. Şüphesiz, Allah, üstün ve güçlüdür, hüküm ve hikmet sahibidir. (Tevbe Suresi, 71)

Ayrıca müminler bu ibadeti yerine getirme konusunda hiçbir bıkkınlığa kapılmazlar. Karşılarındaki insanlar ne kadar çok hata yapsalar da sabırla, şefkatle ve merhametle uyarmaya ve hatırlatmaya devam ederler. Çünkü Allah pek çok

ayetinde sabredenleri sevdiğini bildirerek, müminleri Kuran ahlakını uygulamakta sabırlı olmaya davet etmiştir.

Kötülüğe En Güzel Şekilde Karşılık Vermek

Allah Kuran’da inananlara kötülüğe iyilikle karşılık vermeyi emretmiştir:

İyilikle kötülük eşit olmaz. Sen, en güzel olan bir tarzda (kötülüğü) uzaklaştır; o zaman, (görürsün ki) seninle onun arasında düşmanlık bulunan kimse, sanki sıcak bir dost(un) oluvermiştir. (Fussilet Suresi, 34)

Kötülüğü en güzel olanla uzaklaştır; Biz onların nitelendiregeldiklerini en iyi bilenleriz. (Müminun Suresi, 96)

Ayette görüldüğü gibi Allah müminlere, kötülüğe karşı en güzel tavırla karşılık verdikleri takdirde hayırlı bir sonuç elde edeceklerini vaat etmiştir. Hatta karşılarındaki kişiyle aralarında düşmanlık gibi bir durum söz konusu olsa dahi sıcak bir dostluk oluşabileceğine dikkat çekmiştir.

Bu, aynı zamanda inananların merhamet anlayışlarının da bir gereğidir. Karşı tarafın Allah’ın beğenmeyeceği kötü bir tavır içerisinde olduğunu gördükleri zaman, herşeyden önce bunun o kişinin ahireti açısından riskli bir durum olduğunu düşünerek, kibir ve gurura kapılmadan, hoşgörülü ve tevazulu bir biçimde yaklaşırlar; alttan alan bir üslup kullanırlar. Kuran ahlakını yaşamayan insanlarda olduğu gibi “hatalı olan, kötülüğü yapan karşı taraf, önce o alttan alsın” ya da “ne yaparsa yapsın” gibi bir mantıkla hareket etmezler. Güzel tavrı kim gösterirse Allah’ın o kişinin tavrından hoşnut olacağını ve kötülüğe maruz kalındığı halde güzellikle davranmanın Kuran’a en uygun olan tavır olduğunu bilirler. Bu nedenle de alttan almanın bir kayıp değil aksine büyük bir kazanç olduğunu düşünerek hareket ederler.

İman edenler hayatları boyunca türlü türlü insanla karşılaşabilirler. Ama karşılarındaki insanların tavırlarına göre, onlar da ahlak anlayışlarını değiştirmezler. Karşı taraf alaycı konuşabilir, çirkin sözler sarf edebilir, öfkelenebilir, kötülükte bulunabilir ya da düşmanca tavırlar sergileyebilir. Ancak müminin efendiliği, tevazusu, merhametli ve yumuşak başlı tavrı hiçbir zaman değişmez. Kendisine söylenen kötü bir söze kötü sözle karşılık vermez. Alay edene alayla, öfkeye öfkeyle cevap vermez. Öfkelenen bir insana karşı sakin ve itidalli olur. Kırıcı bir tavra karşılık, onu yaptığından utandıracak, güzel ahlaka özendirecek bir hoşgörü ve merhamet anlayışıyla hareket eder.

Elbette müminin bu tavırları tamamen akılcı bir boyutta olur; kendisini zarara uğrayacağı bir duruma sokmaz. Ne kendinin ne de diğer müminlerin haksızlığa ya da zarara uğramasına izin vermez. Ama bir yandan da gösterdiği güzel tavırlarla, Kuran’da emredilen güzel ahlakın tebliğini yapmış olur. Allah’ın beğendiği ahlakı uygulayarak karşı tarafı din ahlakına ısındırmaya çalışır.

Ayrıca şunu da hiç unutmamak gerekir: Karşı tarafın kötü bir ahlak göstermesi kişinin kendisinin de kötü ahlak göstermesine bir gerekçe değildir. Her insan Allah'a karşı yaptıklarından tek başına sorumludur. Dahası kötü bir tavra karşı şefkat, merhamet ve güzel ahlak gösterebilmek Kuran'a göre üstün bir ahlakın göstergesidir. Çünkü müminin bu güzel tutumu, onun Allah'a olan bağlılığının gücünü ve şiddetini gösterir. Söz konusu kişi bu ahlakı sadece Allah'ın razı olması için sabırla uygulamaktadır.

Kuran ahlakını yaşama konusunda gösterdikleri bu üstün sabrın karşılığında da Allah bu kişilerin ecirlerini iki kez vereceğini şöyle bildirmektedir:

İşte onlar; sabretmeleri dolayısıyla ecirleri iki defa verilir ve onlar kötülüğü iyilikle uzaklaştırıp kendilerine rızık olarak verdiklerimizden infak ederler. (Kasas Suresi, 54)

İnsanlara İyilikle Davranmak

Biz, gökleri, yeri ve her ikisinin arasındakileri hakkın dışında (herhangi bir amaçla) yaratmadık. Hiç şüphesiz o saat de yaklaşarak gelmektedir; öyleyse (onlara karşı) güzel davranışlarla davran. (Hicr Suresi, 85)

Allah müminlere "güzellikle davranmayı" emretmiştir. Bu, müminin Allah korkusundan ve Kuran'a olan bağlılığından kaynaklanan istikrarlı bir ahlak anlayışıdır. Bu nedenle mümin hayatı boyunca bu ahlaktan taviz vermez ve Allah'ın rızasını kazanmak için çevresindeki insanlara güzellikle davranır.

Karşı tarafın zengin ya da fakir, yaşlı ya da çocuk, kadın ya da erkek olmasının müminin göstereceği ahlak açısından hiçbir önemi yoktur. Mümin bu tavrına karşılık insanlardan ve dünyadan bir menfaat ummadığı için insanları bu tip özelliklerine göre değerlendirmez. Nitekim Allah bir ayetinde müminlere bu konudaki ölçüyü de bildirmiştir:

Allah'a ibadet edin ve O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Anne-babaya, yakın akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yanınızdaki arkadaşa, yolda kalmışa ve sağ ellerinizin malik olduklarına güzellikle davranın. Çünkü, Allah, her büyüklük taslayıp böbürleneni sevmez. (Nisa Suresi, 36)

Mümin Allah'ın emrettiği herkese karşı güzel tavırlar gösterir. Ancak bu, karşı tarafın yanlış olan fikirlerini tasdik eden ya da yanlış tavırlarına göz yuman bir iyilik anlayışı değildir. Mümin doğru ve hak olan bir konuda Allah'ın gösterdiği yoldan asla taviz vermez. Eğer karşı tarafın yanlış bir tavrı varsa, yine güzel bir

tavırla, merhametle ve insaniyetle bunu ona göstermeye çalışır ve doğrusunu mutlaka anlatır. Müminlerin inkar edenlere din ahlakını anlatırken ortaya koydukları tavır bu konuya güzel bir örnek teşkil eder. Kuran'da bu konuda yer alan örneklerden birisi, Hz. Musa'nın, o dönemde Mısır'ın yöneticisi olan Firavun'a dini tebliğ edişidir. Allah, Hz. Musa'ya, Firavun'a dini anlatmasını ancak bunu yaparken yumuşak söz söylemesini emretmiştir:

"Sen ve kardeşin ayetlerimle gidin ve beni zikretmede gevşek davranmayın. "İkiniz Firavun'a gidin, çünkü o, azmış bulunuyor." "Ona yumuşak söz söyleyin, umulur ki öğüt alıp-düşünür veya içi titrer-korkar." (Taha Suresi, 42-44)

Allah'ın bu emri üzerine Hz. Musa ve kardeşi Hz. Harun, Firavun'un bütün zalimliğine, kabalığına ve kibirine rağmen merhametli ve tevazulu tavırlarını muhafaza etmişler, ona güzellikle yaklaşmışlardır.

İnsanların Arasını Düzeltmek

Daha önce de söz ettiğimiz gibi, iman edenlerin yaşadıkları merhamet anlayışı, insanlara her zaman güzellikle davranmalarını sağlar. Hiçbir zaman kavgacı, ters, bozucu bir yapı sergilemez ve etraflarındaki insanları da bu konuda doğruya yönlendirirler. Kuran ahlakını yaşamaları nedeniyle en başta kendileri her zaman için barışçı, uzlaşmacı ve yapıcı bir karakter gösterirler. Din ahlakından uzak yaşayan kimselerin sık sık yaşadıkları "darılma", "kavga etme", "tartışma" gibi tavır bozukluklarının Kuran ahlakında yeri olmadığını bilirler. Bu nedenle de ne olursa olsun affetme, hoşgörme ve karşı tarafı güzel olana çekme yoluna giderler.

Diğer insanları da daima bu ahlakı yaşamaya teşvik ederler. Onlara Allah'ın böyle bir ahlakı daha çok beğeneceğini ve ahirette daha güzel bir karşılığı olacağını hatırlatırlar. İnsanların arasındaki ayrılıkların ya da anlaşmazlıkların çözümlenmesine vesile oldukları için ayrıca kendileri de Allah'ın razı olacağı bir tavır içerisine girmiş olurlar. Allah onların sırf Rabbimizin hoşnutluğunu arayarak gösterdikleri bu ahlaka büyük bir ecirle karşılık vereceğini bildirmiştir:

Onların 'gizlice söyleşmelerinin' çoğunda hayır yok. Ancak bir sadaka vermeyi veya iyilikte bulunmayı ya da insanların arasını düzeltmeyi emredenlerinki başka. Kim Allah'ın rızasını isteyerek böyle yaparsa, artık ona büyük bir ecir vereceğiz. (Nisa Suresi, 114)

Fedakarlık Göstermek

Allah Kuran'ın pek çok ayetinde, iman ettiklerini söyledikleri halde kalplerinde gerçek imanı yaşamayan samimiyetsiz insanlar hakkında bilgi vermiştir. Bu kimseler, belirli konularda müminlerin tavırlarına benzer davranışlarda bulunabilirler. Kuran'da belirtilen bazı ibadetleri yerine getirebilir, Allah'ın sakınılmasını bildirdiği konuların bazılarına dikkat ederek müminlere benzer bir yaşam tarzı sürebilirler ancak bütün bunlarda kesin bir kararlılık ve samimiyet göstermezler. Bu kişilerin samimiyetsizliğine karşılık iman edenlerin Allah'ın emirlerini yerine getirme konusundaki kararlılıkları çok keskindir. Bu konudaki en güzel örneklerden biri Peygamberimiz (sav) döneminde yaşamış olan Müslüman kadınların tavırlarıdır.

Tesettürle ilgili ayetlerin indiği dönemde Müslüman kadınlar, çevrelerindeki insanların kınamalarından ya da menfaatlerine bir zarar gelmesinden korkmadan bu hükmü uygulamışlardı. Bu konuyla ilgili olarak Hz. Ayşe (radiyAllahu anh)'dan şöyle rivayet edilmiştir:

"Başörtülerini yakalarının üstüne koysunlar" ayetini inzal edince harmaniyelerini yırtarak onunla örtünmüşlerdir." (İbn-i Kesir, Hadislerle Kuran-ı Kerim Tefsiri, cilt:11, s. 5880)

Mümin kadının belirleyici bir özelliği Allah (cc)'ın Kuran'da emrettiği üzere giyiminde tesettür ölçülerine dikkat etmesi ve başını örtmesidir. Nur Suresi'ndeki örtünmeyle ilgili ayetler Hicretten sonraki dönemde indirilmiştir:

"Şeybe kızı Safiye anlatıyor ve diyor ki: Biz Hz. Aişe'nin yanında iken bir kısım hanımlar Kureyşli kadınların durumunu ve faziletlerini anlatmışlardı. Bunun üzerine Hz. Aişe buyurdular ki; "muhakkak ki Kureyşli kadınların üstünlüğü vardır. Ama Allah'a yemin ederim ki, ben ansar'ın kadınlarından daha çok Allah'ın Kitabını tasdik eden ve Kur'an'a inanan faziletli kimseler görmedim." Nur Suresi'ndeki "baş örtülerini yakalarının üzerlerine koysunlar" ayet-i kerimesi nazil olduğunda kocaları onların yanlarına gittiler ve kendilerine Allah (cc)'ın bu konuda inzal buyurduğu ayeti okudular. Her bir kişi karısına, kızına, bacısına ve yakınlarına bu ayeti okuyordu. İçlerinden hiçbir hanım baş örtüsünü yakaları üzerine koymaz olmadı. Allah'ın indirdiği kitabındaki hükmüne inandıklarından ve tasdik ettiklerinden örtülerine büründüler..." (İbn-i Kesir, Hadislerle Kuran-ı Kerim Tefsiri, cilt:11, s. 5880)

Peygamberimiz (sav) dönemindeki Müslüman kadınların bu kararlılıkları tüm inananlara örnek olmaya devam etmektedir.

Hayatı sadece dünya hayatıyla sınırlı sanan insanlar dünyada yaptıkları iyiliklerin ve kötülüklerin, ahirette karşılarına çıkacağını unuturlar. İnananlar ise ahiretin varlığına kuşku duymadan inandıkları için her yaptıklarının karşılığını alacaklarını ve yapmadıklarından dolayı ahirette pişmanlık yaşayabileceklerini bilirler. Bu nedenle de güzel ahlakın her detayını en güzel şekliyle uygulamaya çalışırlar.

Kesin bir kararlılıkla ve hiçbir şart koşmadan yaşanılan fedakarlık bu ahlak özelliklerinden biridir. Pek çok konuda müminleri taklit edebilen, ancak samimi imanı gereği gibi yaşamayan bu insanlar, yalnızca Allah'ın rızasını, sevgisini ve ahireti hedefleyerek fedakarlıkta bulunmaları gerektiğinde buna güç yetiremezler. Kimi zaman insanlara gösteriş yapabilmek, kimi zaman gerçek ahlak anlayışlarını gizleyebilmek kimi zaman da çeşitli menfaatler elde edebilmek için fedakarlık görüntüsünde çeşitli girişimlerde bulunabilirler. Ancak karşılığında hiçbir menfaat elde edemeyeceklerinden emin olduklarında bu konudaki isteksizlikleri ciddi şekilde dikkat çeker. Özellikle de kendi açılarından bir menfaat kaybı söz konusu olduğunda, maddi ya da manevi açıdan bir zarara uğrayacaklarını düşündüklerinde, yalnızca imanın kazandırabildiği bu gücü kendilerinde bulamamakta ve böylece samimiyetsizlikleri ortaya çıkmaktadır.

İman edenler, Allah için fedakarlık gösterebilecekleri bir durumla karşılaştıklarını bunu imanlarını ve samimiyetlerini gösterebilecekleri bir fırsat olarak görürler. Dünya hayatının Allah'ın hoşnutluğunu kazanabilmeleri için yaratılmış kısa ve geçici bir imtihan ortamı olduğunun bilinciyle hareket eder, bu nedenle asıl olarak Allah'ın rızasını ve ahiret kazancını isterler. Gerektiğinde

kendileri de ihtiyaç içinde oldukları halde, hiç düşünmeden haklarından feragat edebilirler. Hiçbir zaman yaptıkları fedakarlıkları dile getirerek, kendilerini övecek ya da ön plana çıkaracak bir tavır göstermez ve fedakarlıklarından dolayı karşı tarafı minnet altında bırakmaya çalışmazlar. Kuran'da müminlerin bu üstün fedakarlık anlayışları şöyle ifade edilmiştir:

Kendilerinden önce o yurdu (Medine'yi) hazırlayıp imanı (gönüllerine) yerleştirenler ise, hicret edenleri severler ve onlara verilen şeylerden dolayı da içlerinde bir ihtiyaç (arzusu) duymazlar. Kendilerinde bir açıklık (ihtiyaç) olsa bile (kardeşlerini) öz nefislerine tercih ederler. Kim nefsinin 'cimri ve bencil tutkularından' korunmuşsa, işte onlar, felah (kurtuluş) bulanlardır. (Haşr Suresi, 9)

Müminlerin Ahireti İçin Dua Etmek

Müminlerin birbirlerine gösterdikleri en güzel merhamet şekillerinden biri de birbirlerinin iyiliği için dua etmeleridir. İmanları gereği Allah'ın dilediği an dilediği herşeyi yapabilecek şekilde sonsuz güç sahibi olduğunu bilirler. Ayrıca Allah, **"Kullarım beni sana soracak olurlarsa, muhakkak ki Ben (onlara) pek yakınım. Bana dua ettiği zaman dua edenin duasına cevap veririm. Öyleyse, onlar da Benim çağrıma cevap versinler ve bana iman etsinler. Umulur ki irşad olurlar." (Bakara Suresi, 186)** diyerek müminleri dua ederek Kendisinden istekte bulunmaya çağırmış ve onların bu dualarına karşılık vereceğini bildirmiştir.

İşte müminler Rabbimizin bu çağrısına gönülden karşılık verir ve O'ndan dünyadaki ve ahiretteki her türlü güzelliği isterler. Ancak müminlere karşı duydukları merhamet, onların da iyiliği için dua etmelerini gerektirir. Kendileri için Allah'tan ne istiyorlarsa, diğer müminler için de en az bunları, hatta daha da fazlasını isteyecek kadar üstün bir merhamet anlayışına sahiptirler.

Bu merhametlerinin asıl sebebi ise cennet ve cehennemin ve ölümden sonra başlayacak olan sonsuz hayatın varlığından kesin emin olmalarıdır. Müminlerin de sonsuz yaşamlarını Allah'ın rahmeti içerisinde cennetlerde geçirebilmeleri için Allah'a sürekli olarak dua ederler. Allah'tan, kendilerinin ve mümin kardeşlerinin eksiklerini gidermesini, kötülüklerini arındırmasını, hatalarını bağışlamasını ve onlara cennetini nasip etmesini isterler.

Kuşkusuz bu çok üstün bir ahlaktır. Çünkü insanlar genelde hep kendi iyilikleri ve rahatları için çabalar ve hep kendilerine yönelik isteklerde bulunurlar. Müminlerin ayrıca diğer kardeşlerini de gözetiyor olmaları, onların üstün ahlaklarından kaynaklanmaktadır. Kuran'da müminlerin bu ahlaklarını yansıtan dualarına pek çok örnek verilmiştir:

…"Rabbimiz, unuttuklarımızdan veya yanıldıklarımızdan dolayı bizi sorumlu tutma. Rabbimiz, bize, bizden öncekilere yüklediğin gibi ağır yük yükleme. Rabbimiz, kendisine güç yetiremeyeceğimiz şeyi bize taşıtma. Bizi affet. Bizi bağışla. Bizi esirge, Sen bizim mevlamızsın. Kafirler topluluğuna karşı bize yardım et." (Bakara Suresi, 286)

..."Rabbimiz, üstümüze sabır yağdır ve bizi Müslüman olarak öldür." (A'raf Suresi, 126)

Onlardan öylesi de vardır ki: "Rabbimiz, bize dünyada da iyilik ver, ahirette de iyilik (ver) ve bizi ateşin azabından koru" der. (Bakara Suresi, 201)

"Rabbimiz, bizi hidayete erdirdikten sonra kalplerimizi kaydırma ve Katından bize bir rahmet bağışla. Şüphesiz, bağışı en çok olan Sensin Sen." "Rabbimiz, kendisinde şüphe olmayan bir günde insanları gerçekten Sen toplayacaksın. Doğrusu Allah, va'dinden cayıp-dönmez." (Al-i İmran Suresi, 8-9)

Sonraki Nesillerin Mümin Olması İçin Dua Etmek

Kuran'da, müminlerin, ölümlerinden sonra arkalarında bırakacakları henüz yaşı küçük olan çocuklara karşı derin bir merhamet ve düşkünlükle yaklaşmaları gerektiğine dikkat çekilmektedir. Bu nedenle müminler kendi yaşamlarının sonuna yaklaştıklarında arkalarından yetişecek olan küçük çocukların başıboş, kendi hallerinde kalmalarına razı olmazlar. Onlara imanlı, dürüst, güvenilir, akıllı ve güzel ahlaklı olmanın yollarını gösterirler. Allah'ın bu konudaki emri şöyledir:

Arkalarında bıraktıkları zayıf çocuklardan dolayı korku duyanların, (vasiyetleri altında olanlar için de) içleri ürpertiyle titresin. Allah'tan korksunlar ve onlara doğru söz söylesinler. (Nisa Suresi, 9)

Allah Kuran'da peygamberlerden de bu konuda örnekler vermiştir. Peygamberler gerek çocukları gerekse kendilerinden sonra gelen soyları için dua etmiş, onların da güzel ahlaklı birer Müslüman olmaları için çaba harcamışlardır. Bu konuda Kuran'da bildirilen örneklerden bazıları şöyledir:

Hani İbrahim şöyle demişti: "Bu şehri güvenli kıl, beni ve çocuklarımı putlara kulluk etmekten uzak tut." (İbrahim Suresi, 35)

Ve onlar: "Rabbimiz, bize eşlerimizden ve soyumuzdan, gözün aydınlığı olacak (çocuklar) armağan et ve bizi takva sahiplerine önder kıl" diyenlerdir. (Furkan Suresi, 74)

İbrahim, İsmail'le birlikte Evin (Ka'be'nin) sütunlarını yükselttiğinde (ikisi şöyle dua etmişti): "Rabbimiz bizden (bunu) kabul et. Şüphesiz, Sen işiten ve bilensin", "Rabbimiz, ikimizi Sana teslim olmuş (Müslümanlar) kıl ve soyumuzdan Sana teslim olmuş (Müslüman) bir ümmet (ver). Bize ibadet yöntemlerini (yer veya ilkelerini) göster ve tevbemizi kabul et. Şüphesiz, Sen tevbeleri kabul eden ve esirgeyensin." (Bakara Suresi, 127-128)

Müminlerin Hataları İçin Bağışlanma Dilemek

Şu halde bil; gerçekten, Allah'tan başka ilah yoktur. Hem kendi günahın, hem mü'min erkekler ve mü'min kadınlar için mağfiret dile. Allah, sizin dönüp-dolaşacağınız yeri bilir, konaklama yerinizi de. (Muhammed Suresi, 19)

Kuran ahlakını yaşamanın müminlere kazandırdığı merhamet anlayışı, müminlerin birbirlerine karşı olan düşkünlükleriyle kendini gösterir. Müminler ahiretteki azaba karşı hissettikleri korkuyu mümin kardeşleri için de duyarlar. Kendi kurtuluşlarını istedikleri kadar diğer müminlerin de Allah'ın hoşnutluğunu ve cennetini kazanmalarını isterler. Bu nedenle de Allah'ın emrettiği şekilde onların da bağışlanmaları için dua ederler. Kuran'da müminlerin bu üstün merhamet anlayışlarına örnek oluşturan pek çok ayet vardır:

"Rabbimiz, şüphesiz Sen kimi ateşe sokarsan, artık onu 'hor ve aşağılık' kılmışsındır; zulmedenlerin yardımcıları yoktur." "Rabbimiz, biz: "Rabbinize iman edin" diye imana çağrıda bulunan bir çağırıcıyı işittik, hemen iman ettik. Rabbimiz, bizim günahlarımızı bağışla, kötülüklerimizi ört ve bizi de iyilik yapanlarla birlikte öldür." "Rabbimiz, elçilerine va'dettiklerini bize ver, kıyamet gününde de bizi 'hor ve aşağılık' kılma. Şüphesiz Sen, va'dine muhalefet etmeyensin." (Al-i İmran Suresi, 192-194)

"Rabbim, beni namazı(nda) sürekli kıl, soyumdan olanları da. Rabbimiz, duamı kabul buyur. Rabbimiz, hesabın yapılacağı gün, beni, anne-babamı ve mü'minleri bağışla." (İbrahim Suresi, 40-41)

Üstelik müminler, gelmiş geçmiş tüm iman edenler için de dua ederler. Allah'a iman eden her insan, hangi dönemde, nerede yaşamış olursa olsun onların kardeşleridir. Müminlerin bu yöndeki duaları bir ayette şöyle bildirilir:

Bir de onlardan sonra gelenler, derler ki: "Rabbimiz, bizi ve bizden önce iman etmiş olan kardeşlerimizi bağışla ve kalplerimizde iman edenlere karşı bir kin bırakma. Rabbimiz, gerçekten Sen, çok şefkatlisin, çok esirgeyicisin." (Haşr Suresi, 10)

Kimseyle Alay Etmemek

Dinin yaşanmadığı toplumlarda "alay etmek" insanların kendilerine yapılmadığı sürece karşı çıkmadıkları, hatta önemli bir eğlence konusu olarak değerlendirdikleri bir tavırdır. Bu nedenle de neredeyse karşılaştıkları herşeyi alay konusu edinmekten çekinmezler. Bu tavır bozukluğu ile aslında karşı tarafı küçük düşürerek kendilerini yücelttiklerine de inanırlar. Onlara göre insanların sakatlık, şişmanlık, kısa boyluluk vs. gibi fiziksel eksikliklerinin yanı sıra dillerinin sürçmesi, hapşırmaları ya da ayaklarının takılıp düşmeleri gibi herkesin karşılaşabileceği insani durumlar bile önemli alay konularıdır.

Müminler ise, böyle bir tavra hiçbir şekilde tenezzül etmezler. Herşeyden önce Kuran ahlakında alayın yeri olmadığını ve bunun Allah'ın beğenmediği bir tavır olduğunu bilirler. Kuran'da Allah'ın bu konudaki emri şöyledir:

Ey iman edenler, bir kavim (bir başka) kavimle alay etmesin, belki kendilerinden daha hayırlıdırlar; kadınlar da kadınlarla (alay etmesin), belki kendilerinden daha hayırlıdırlar... (Hucurat Suresi, 11)

Bunun yanında müminler insanlara imanları, güzel ahlakları ve Allah'a yakınlaşmak için gösterdikleri samimi çaba oranında değer verirler. Bu nedenle de bir insanın boyu, kilosu, şivesi, sakatlığı gibi fiziksel özellikleri her ne kadar eksik olursa olsun, bundan dolayı karşı tarafı küçük görmez ve bu durumu o kişiyi taciz etmek için asla kullanmazlar. Aksine bu eksikliklerinden dolayı bu kimselere karşı büyük bir merhamet duyar ve onların bu eksikliklerini giderecek samimi bir çaba içerisinde olurlar. Yine aynı şekilde yanlarında dili sürçen, ayağı takılıp düşen ya da benzer şekilde her insanın rahatlıkla karşılaşabileceği bir duruma düşen bir kimseyi, kesinlikle mahçup edecek bir tavır göstermezler.

Ayrıca alaycılık gibi çirkin bir tavrı hiçbir zaman için bir eğlence vesilesi olarak görmezler. Çünkü bir başkasının taciz olduğu bir konuşmadan, espriden ya da tavırdan kendileri de hiçbir şekilde zevk almazlar. Kendileri bu tavra asla yanaşmayacakları gibi, bir insanın başkaları tarafından sıkıntıya düşürüldüğü, mahçup edildiği ya da alay konusu yapıldığı bir olaya seyirci de kalmazlar.

Mutlaka mahçup edilmeye çalışılan kimsenin koruyuculuğunu üstlenir ve onu hiçbir şekilde ezdirmezler. Kendilerine yapılmasını hiç istemedikleri bu tavırların bir başkasını da nasıl rahatsız edebileceğini vicdanlı oldukları için tahmin edebilirler. Bu konuda gösterdikleri tüm bu itina ise tamamen Allah korkularından ve güzel ahlaklarından kaynaklanmaktadır. Vicdanları ve merhamet anlayışları onları alaycılık gibi çirkin bir tavra girmekten alıkoyar. Ayrıca Allah'ın alay edenleri ahiret azabıyla uyardığını bilir ve bu tavırdan şiddetle korkup sakınırlar:

Arkadan çekiştirip duran, kaş göz hareketleriyle alay eden her kişinin vay haline; Ki o, mal yığıp biriktiren ve onu saydıkça sayandır. Gerçekten malının kendisini ebedi kılacağını sanıyor. Hayır; andolsun o, 'hutame'ye atılacaktır. "Hutame"nin ne olduğunu sana bildiren nedir? Allah'ın tutuşturulmuş ateşidir. Ki o, yüreklerin üstüne tırmanıp çıkar. O, onların üzerine kilitlenecektir;

(Kendileri de) Dikilip-yükseltilmiş sütunlarda (bağlanacaklardır). (Hümeze Suresi, 1-9)

İnsanlara Hoşlanmayacakları Lakaplar Takmamak

Kuran'da müminlere, insanların haklarına hiçbir şekilde tecavüz etmemeleri öğütlenir. Müminler de bu konuda son derece titiz davranır ve birbirlerine karşı her zaman için onore edici, hürmetkar ve saygılı bir tavır gösterirler. İşte bu doğrultuda özen gösterdikleri önemli bir tavır da insanlara, onların hoşlanmayacakları türde lakaplar takmamaktır.

Bilindiği gibi bu, Kuran ahlakının yaşanmadığı toplumlarda oldukça yaygın olan bir alışkanlıktır. Çoğu zaman da altında art niyet bulunur. İnsanlar birbirlerine açıkça söyleyemedikleri olumsuz düşüncelerini, isim takmak gibi imalı yöntemlerle ifade etmeye çalışırlar. Bazen de amaç isim takarak karşı tarafı küçümsemek, alay etmek ya da taciz etmektir. Bu isimler o kimselerin eksikliklerini ya da kusurlarını ifade eder niteliktedir, dolayısıyla her dile getirildiğinde bu kişiler huzursuz edilmiş olur.

Müminlerin ise karşı tarafın duyduğunda hoşlanmayacağı ya da mahçup olacağı bir sözü kasıtlı olarak kullanmaları mümkün değildir. Çünkü Allah'ın bu konuda kesin emri vardır:

... Kendi nefislerinizi (kendi kendinizi) yadırgayıp-küçük düşürmeyin ve birbirinizi 'olmadık-kötü lakablarla' çağırmayın. İmandan sonra fasıklık ne kötü bir isimdir. Kim tevbe etmezse, işte onlar, zalim olanların ta kendileridir. (Hucurat Suresi, 11)

Ayrıca müminler birbirlerinin bir kusurunu gördüklerinde bunu Allah’ın bir emri olarak açıkça karşı tarafa anlatıp, onu bu kusurundan arındırmaya çalışırlar. Bu yöndeki düşüncelerini açıkça ifade ettikleri için hiçbir zaman karşı tarafa ima yoluyla bir şeyler anlatmaya ihtiyaç duymazlar. Bu aynı zamanda müminlerin birbirlerine olan merhametlerinin de açık bir göstergesidir. Birbirlerini rahatsız edecek, huzursuzluğa kapılmalarına neden olacak ya da kırıcı olabilecek hiçbir tavra izin vermez ve gösterdikleri bu güzel tavırlarla da Kuran ahlakını yaşamayan kimselere örnek olurlar.

Mirastan İhtiyaç İçerisindeki Kimseleri de Yararlandırmak

Baştan beri üzerinde durduğumuz gibi, Allah insanlara zor durumda olan kişilere karşı merhametli olmayı, onların ihtiyaçlarını gördükleri halde görmezlikten gelip geçmemeyi tavsiye etmiştir. Sahip oldukları malları, paraları diğer ihtiyacı olanlarla paylaşmanın güzel bir tavır olacağına dikkat çekmiştir. Hatta kendilerine bir miras kaldığında, bundan fakir olan yakınlarına da bir pay ayırılmasını belirtmiştir.

İşte bu nedenle müminler kendilerine miras kaldığında bundan, ihtiyaç içerisindeki yakınlarına, yetimlere ve yoksullara pay ayırırlar. Kuran’da Allah’ın bu tavsiyesi şöyle bildirilmiştir:

(Mirası) Bölüşme sırasında yakınlar, yetimler ve yoksullar da hazır olursa, onları ondan rızıklandırın ve onlara güzel (maruf) söz söyleyin. (Nisa Suresi, 8)

Müminlerin bu uygulaması, onların aynı zamanda vicdan ve merhamet anlayışlarının üstünlüğünü de açıkça ortaya koymaktadır. Çevrelerinde pek çok ihtiyaç içerisinde insan varken, onlar mallarının ihtiyaçlarından fazlasını yığıp biriktiremezler.

Din ahlakını yaşamayan kimseler ise müminlerin tam aksine, kendilerine miras ve benzeri tarzda yüklü bir para kaldığında değil bunu dağıtmak, mümkün olduğunca kimseye duyurmamaya çalışırlar. Çünkü zengin oldukları bilinecek olursa, akrabalarından, yakınlarından ve yoksullardan pek çok insanın yardım talep etmesinden endişe ederler. Böyle bir imkanları olduğu halde ihtiyaç içerisindeki insanların halini görmekten ve buna rağmen onları yardımsız bırakmaktan vicdan azabı duymazlar. Herşeyin sadece kendilerine ait olmasını ve kendi çıkarları doğrultusunda harcanmasını ister, aksini de büyük bir kayıp olarak değerlendirirler.

Müminler ise Allah'ın emrettiği gibi, miras kalan mallarından bu kimselere hiçbir talepleri olmasa da kendi istekleriyle verirler. Onların bu merhamet anlayışları ahirette şöyle karşılık bulacaktır:

Küçük, büyük infak ettileri her nafaka ve (Allah yolunda) aştıkları her vadi, mutlaka Allah'ın yaptıklarının daha güzeliyle onlara karşılığını vermesi için, (bunlar) onlar adına yazılmıştır. (Tevbe Suresi, 121)

Her Şeyin En Güzelini İnfak Etmek

Kendilerine Kuran'ı ölçü almayan kimseler infak etmeyi, "kullanılmayan ve eskimiş eşyaların fakirlere dağıtılması" olarak algılar ve evlerinde eski eşya biriktikçe bir gelenek olarak bu alışkanlığı uygularlar. Ancak bu infakın, değer verdikleri mallarından herhangi bir şey eksiltmemesine de büyük özen gösterirler. Bu kimselerin çoğu zaman asıl amaçları, hem kullanım dışı kalmış eski eşyalarından kurtulmak hem de böylece çevrelerine bir hayır işlemiş imajı vermektir. Allah bu tür kişilerin infak etmelerinin gösteriş amaçlı olduğuna bir ayette şöyle dikkat çekmiştir:

Ve onlar, mallarını insanlara gösteriş olsun diye infak ederler, Allah'a ve ahiret gününe de inanmazlar. Şeytan, kime arkadaş olursa, artık ne kötü bir arkadaştır o. (Nisa Suresi, 38)

İnsanın, kullanmaya istek duymadığı ya da eskimiş bir eşyasını başkasına vermesi, o kişiyi kendisinden daha aşağı ve değersiz gördüğünün işaretidir. Böyle kişiler insanlara zenginlik ya da fakirliklerine göre değer verdikleri için, ihtiyaç içindeki bir insan onlara göre itibar edilmeye layık değildir. Dolayısıyla da sahip oldukları malların en iyisini bu insanlara aktarmanın bir gereği olmadığını düşünürler. Oysa Kuran'da şöyle emredilmiştir:

Ey iman edenler, kazandıklarınızın iyi olanından ve sizin için yerden bitirdiklerimizden infak edin. Kendinizin göz yummadan alamayacağınız bayağı şeyleri vermeye kalkışmayın ve bilin ki, şüphesiz Allah, hiçbir şeye ihtiyacı olmayandır, övülmeye layık olandır. (Bakara Suresi, 267)

Müminin merhamet ve adalet anlayışı ise hiçbir müminin kendinden daha düşük ve kötü imkanlar içinde yaşamasına, sıkıntı çekmesine, eski, değersiz ve kalitesiz eşyalara layık görülmesine izin vermez. İmkanları ölçüsünde etrafındaki tüm müminlerin en az kendi standartlarında bir yaşam sürdürebilmeleri için çalışır, infak eder.

İnfak ederken asıl önemli olan insanın Allah rızası için nefsinden feragat edebilmesi ve kendi sevdiği şeylerden fedakarlıkta bulunabilmesidir. Çünkü

insanın kendisi için hiçbir değer ve önem taşımayan bir şeyi bir başkasına vermesi zaten özveride bulunmayı gerektirmez. Müminler vicdanları sayesinde bu ayrımı kolaylıkla yapabilirler. Yiyeceklerinin, giyeceklerinin, eşyalarının iyi ve güzel olanlarından ve kendilerinin de beğenip istek duydukları şeylerden infak ederler. Bu da karşılarındaki insana duydukları şefkatin ve merhametin bir delilidir.

Allah'ın inananları bu konuda teşvik ettiği bir başka ayet şöyledir:

Sevdiğiniz şeylerden infak edinceye kadar asla iyiliğe eremezsiniz. Her ne infak ederseniz, şüphesiz Allah onu bilir. (Al-i İmran Suresi, 92)

Ticarette Dürüst Davranmak

Müminlerin taşıdıkları merhamet hissi onları sürekli olarak diğer insanlara karşı dürüst, ince düşünceli ve anlayışlı olmaya yöneltir. Bu yüzden müminler, Allah'ın kesin bir emri olan "ticarette hile ve sahtekarlık yapmama" konusunda, değil taviz vermek, müminleri zarara uğratacak, sıkıntıya sokacak, zor durumda bırakacak en küçük bir yanılgıya, gaflete dahi izin vermezler. İnsanların haklarını koruma, adaleti gözetme konusunda son derece titiz davranırlar. Bir kişinin gece gündüz çalışıp elde ettiği gelirinin haksızlıkla yenmesine sebep olmaz, böyle bir şeye izin de vermezler. Bunun son derece zalimce bir tavır olacağını bilirler. Hem kendileri böyle bir yola girmezler, hem de diğer insanları bundan sakındırırlar. Çünkü Allah'ın bu konuyla ilgili kesin emri vardır:

Ölçtüğünüz zaman ölçüyü tam tutun ve dosdoğru bir tartıyla tartın; bu, daha hayırlıdır ve sonuç bakımından daha güzeldir. (İsra Suresi, 35)

Ayette görüldüğü gibi, Allah müminlere mal alım satımında dürüst davranmayı, insanların hakkını yememeyi, ölçüde ve tartıda adaletsizlik yapmamayı emretmiş ve bunun sonuç bakımından daha güzel olduğunu bildirmiştir.

Ancak kimi insanlar, Allah'ın bu tavsiyesini bildikleri halde bu yönde sahtekarlık yapmaktan çekinmezler. Kimsenin kendilerini görmediği ortamlarda bir başkasının hakkına el uzatmaktan, insanların parasından, eşyasından ya da herhangi bir malından kendilerine pay ayırmaktan, mallarını eksik ölçüp tartmaktan korkmazlar. Kimsenin görmemesini ve karşı tarafın da hakkının eksiltildiğini ya da aldatıldığını anlamamasını kar bilirler. Bu yoldan elde edecekleri para ya da menfaatin kendilerine daha çok hayır sağlayacağını sanırlar. Oysa bunların tümü Allah Katında haram kılınmış tavırlar olduğu için insana hayır getirmez. Tam aksine Allah bu konuda dürüst davranmayanları şöyle uyarmıştır:

Eksik ölçüp tartanların vay haline, Ki onlar, insanlardan ölçerek aldıklarında noksansız alırlar. Kendileri onlara ölçtüklerinde veya tarttıklarında eksiltirler. Yoksa onlar, diriltileceklerini sanmıyor mu? Büyük bir günde. İnsanların, alemlerin Rabbi için kalkacağı günde. (Mutaffifin Suresi, 1-6)

Allah'ın tarih boyunca insanlara gönderdiği elçiler de, güzel ahlakın bir gereği olarak toplumlarına hep ölçüde ve tartıda adil olmayı, insanların haklarına riayet etmeyi emretmişlerdir. Peygamberlerin bu konuda kavimlerine verdikleri öğütler Kuran'ın pek çok ayetinde aktarılır. Medyen halkına gönderilmiş olan Hz. Şuayb'ın kavmine yaptığı tebliğ de bunlara bir örnektir.

Medyen (toplumuna da) kardeşleri Şuayb'ı (gönderdik. Şuayb onlara:) Dedi ki: "Ey kavmim, Allah'a kulluk edin, sizin O'ndan başka ilahınız yoktur. Size Rabbinizden apaçık bir belge (mucize) gelmiştir. Ölçüyü ve tartıyı tam tutun, insanların (hakları olan mallarını) eşyasını değerinden düşürüp-eksiltmeyin ve düzene (ıslaha) konulmasından sonra yeryüzünde bozgunculuk (fesad) çıkarmayın. Bu sizin için daha hayırlıdır, eğer inanıyorsanız." (Araf Suresi, 85)

Fakir Kalma Korkusuyla Çocuklarına Zarar Vermemek

Bir müminin bilerek ve isteyerek masum bir insana herhangi bir sebepten dolayı zarar vermesi mümkün değildir. Şartlar ne olursa olsun bir mümin, kendi derdine çare bulmak için bir başka insanı zor durumda bırakacak bir tavır içine girmez. Kendisi para kazanabilmek amacıyla bir başkasının maddi kayba uğramasına razı olmaz. Kendi sağlığını kurtarmak için bir başkasının sağlığını tehlikeye atmaz. Kendi karnını doyurmak için bir başkasının aç kalmasına razı olmaz. Şu ana kadar örnekleriyle bahsettiğimiz gibi, her zaman için karşı tarafın iyiliğini, rahatını ve huzurunu kendi ihtiyaçlarından önde tutar. Karşısındaki bir çocuk, bir savaş esiri ya da herhangi tanımadığı bir insan da olsa mümin merhameti gereği önce onun menfaatlerini gözetir. Bu ahlakı gösterebilmek için hiçbir fedakarlıktan da kaçınmaz. Allah, maddi sıkıntı içinde olduğu için çocuklarına bakamayacağını düşünen ve onları öldürerek kendi hayatını kurtarmaya çalışan insanların örneklerini vererek, insanları böyle vahşi ve zalimce bir tavırdan sakındırmıştır:

De ki: "Gelin size Rabbinizin neleri haram kıldığını okuyayım: O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın, anne-babaya iyilik edin, yoksulluk-endişesiyle

çocuklarınızı öldürmeyin. Sizin de, onların da rızıklarını Biz vermekteyiz..." (Enam Suresi, 151)

Yoksulluk endişesiyle çocuklarınızı öldürmeyin; onlara ve size Biz rızık veririz. Şüphesiz, onları öldürmek büyük bir hata (suç ve günah)dır. (İsra Suresi, 31)

Ayette sakındırılan ve özellikle Kuran indirilmeden önceki cahiliye döneminde son derece yaygın olan "çocuğunu öldürme" ya da "diri diri toprağa gömme" gibi zalimlik örnekleriyle günümüzde çok sık karşılaşılmıyor olabilir. Fakat yukarıdaki ayetlerin kapsamına girebilecek bir davranış biçiminin örnekleri basında sık sık yer almaktadır: "Yeni doğmuş çocuğunu yoksulluk endişesiyle sokağa terk etmek."

Müminler böyle bir suç işlemekten Allah'a sığınır ve O'nun böyle bir harekete karşı ahirette verebileceği azaptan şiddetle korkarlar. Dahası, Kuran ahlakının onlara kazandırdığı merhamet anlayışı bir başka insana, üstelik de küçük ve masum bir çocuğa yalnızca gelecek endişesiyle böyle bir zulüm yapmalarına zaten izin vermez. Eğer gerçekten fakirlik nedeniyle zor durumda kalıyorlarsa bu durumda yine Kuran'ın sınırları içerisinde akılcı çözümler bularak bu sıkıntıyı gidermeye çalışırlar.

KURAN'IN KAZANDIRDIĞI MERHAMET ANLAYIŞI YAŞANMADIĞINDA NELER OLUR?

Bir toplumun rahat, huzurlu ve mutlu bir hayat sürebilmesinin tek yolu, Kuran'da tarif edilen gerçek merhamet anlayışının o toplumun insanları tarafından yaşanmasıdır. Kuran'da belirtilen bu model yaşanmadığı sürece insanlar hangi yolu denerlerse denesinler kargaşadan, huzursuzluktan ve adaletsizlikten kesinlikle kurtulamazlar. Çünkü merhametin olmadığı yerde zulüm vardır. Zulmün hüküm sürdüğü bir toplumda ortaya çıkan model ise insanların hem maddi hem de manevi yönden ciddi zararlara uğramasına neden olur. Nitekim bugün dünyanın dört bir yanında yayınlanan haber bültenlerinin ana konusu, insanların maruz kaldığı zulüm çeşitleridir. Açlıktan ölen, çocuklarını yaşatmak için yardım dilenen, haksızlığa uğrayan, ezilen, oturacak ev bulamadığı için çadırlarda yaşayan, intihar eden, saldırıya uğrayan, birbirlerini öldüren, sakatlayan, döven, kavga eden insanların sayısı her geçen gün artmaktadır. Bu kargaşa ortamının ana sebebi inançsızlığın getirdiği zalimlik ve merhametsizliktir.

Allah korkusuna ve Allah sevgisine dayanan, Kuran'a uygun bir merhamet olmadığında, geriye insanları kötülük yapmaktan alıkoyacak hiçbir sebep kalmaz. Merhamet duygusunun tam anlamıyla yaşanmadığı bir toplumda kadının dayak yemesinin, çocukların ezilmesinin, fakirlik korkusuyla öldürülmelerinin, sokağa terk edilmelerinin, hırsızlık için yol kesen, evlere girerek ev sahiplerini öldüren insanların çoğalmasının ve daha bunun gibi birçok olayın önünde hiçbir engel kalmamış olur.

Kuran ahlaknıa uygun merhametin yaşanmadığı bir toplumda zengin olan fakiri kollamaz, haksızlığa uğrayanın hakkı savunulmaz, açıkta kalan insan barındırılmaz. Bir çıkar söz konusu olmadığı sürece kimse kimse için kendisini sıkıntıya sokmaz. Biri sokakta aç yaşarken, onun hemen yanıbaşındaki insanlar yüzlerce kişinin doyabileceği yemekleri çöpe atmakta bir sakınca görmezler. İnsanlar birbirlerinin malını haksız yere yemekten, sahtekarca yöntemlere başvurmaktan, başkalarının haklarını istismar ederek para kazanmaktan çekinmezler.

Yine böyle bir toplumun insanları şahit oldukları sahtekarlıklara, adaletsizliklere ve haksızlıklara karşı mücadele etmez ve seslerini çıkarmazlar. Başkaları için kendilerini yormaya gerek duymaz, hatta bu şekilde durup dururken başkalarının sorunlarını üstlenmenin büyük bir akılsızlık olduğuna inanırlar. Ortaya kimsenin kimseye karşı kendisini sorumlu hissetmediği, kimsenin kimseyi

korumak için kendisini risk altına sokmadığı ve kimsenin yanlışlara, haksızlıklara karşı sesini çıkarmadığı bir ortam çıkar.

Zalim ve merhametsiz olanlar, zayıf ve güçsüz olanları istedikleri gibi ezerler. Kuran'a uygun merhametin ve din ahlakının yaşanmadığı bir ortamda her zaman huzursuzluk, sıkıntı ve zulüm hakimdir.

Ancak unutmamak gerekir ki, merhametsizlik ilk başta insanın kendisine zarar verir. Vicdanı kendisine merhameti emrettiği ve doğru olanı gösterdiği halde bu sesi bastırıp, zalimliği tercih eden insan hiçbir zaman gerçek anlamda bir iç huzuru yaşayamaz. Çünkü vicdanı onu rahatsız eder ve içinde bir vicdan azabı yaşamasına neden olur. Her yardıma muhtaç insan gördüğünde, kendisinin imkanı olduğu halde bu insanlara yardım etmediği ve onları bu hayata terk ettiği aklına gelir. Yine aynı şekilde her bencillik yaptığında vicdanı bunun yanlış olduğunu söyleyerek onu huzursuz eder. Vicdanın bu baskısından ve verdiği rahatsızlıktan kurtulmanın tek yolu ise, onun sesini dinlemek ve söylediğini yapmaktır. Çünkü vicdan Allah'ın rızasına ve Kuran'a yönelten bir güçtür. İnsan ancak vicdanının sesini dinlediğinde huzur duyacak şekilde yaratılmıştır.

İnsanlar merhametsizliklerini her ne kadar akıllarına getirmemeye çalışsalar, adaletsizlikleri, haksızlıkları her ne kadar görmek istemeseler de vicdanları bu zalimce tutumlarını onlara hiçbir şekilde unutturmaz.

İslam ahlakının benimsendiği bir toplumda ise hem maddi hem de manevi açıdan büyük bir rahatlık ortaya çıkar. İnsanlar yardım gerektiğinde çevrelerindeki insanlardan kesin olarak yardım geleceğini bilirler. Fakirlere, evleri olmayan yoksullara, imkanları olanlar sahip çıkarlar. Küçük çocuklar sevgi ve itina gördükleri sağlıklı ortamlarda yetiştirilirler. Kuvvetli olanlar zayıf gördükleri insanları ezmezler. Kimse birbirinin hakkına tecavüz etmez. Maddi adaletsizlik ve bundan kaynaklanan haksızlıkların tümü ortadan kalkar. Zalimler azalmaya ve zulüm ortadan kalkmaya başlar. Kimse maddi imkanları yeterli olmadığı için sağlıklı, temiz, rahat bir ortamdan mahrum kalmaz.

Görüldüğü gibi dinsizliğin getirdiği kargaşa ve zulüm ortamından kurtulmanın tek yolu, Allah'ın Kuran'da öğrettiği ve Peygamber Efendimiz (sav)'in tavsiye ettiği merhamet anlayışını tam anlamıyla yaşamaktır.

Zulümden merhamete dönmek ise insanın kendi içinde alacağı tek bir karar ve tek bir niyet değişikliğine bağlıdır. Bu niyet değişikliğinin ardından hem dünyada hem de ahirette güzel bir hayat yaşayacak ve Kuran ahlakını yaşamanın mükemmelliğini görecektir. Ayrıca Allah, Kuran ahlakını yaşamaya karar verip zulmü terk eden kimsenin günahlarını da bağışlayacağını vaat etmiştir:

Ancak kim işlediği zulümden sonra tevbe eder ve (davranışlarını) düzeltirse, şüphesiz Allah onun tevbesini kabul eder. Muhakkak Allah, bağışlayandır, esirgeyendir. (Maide Suresi, 39)

SONUÇ

Kitabın başından bu yana, Kuran ahlakının insanları nasıl mükemmel bir merhamet anlayışına çağırdığı, merhamet tüm hayata hakim olduğunda ortaya nasıl üstün ahlak örneklerinin çıktığı ve bu ahlaka sahip insanlardan oluşan bir toplumun erişeceği güzellik ve huzur anlatıldı. Ayrıca Kuran'a uygun merhametin yaşanmadığı bir ortamın karanlık ruh hali ve insanlara getirdiği maddi ve manevi zararlar tarif edilmeye çalışıldı. Tüm bu anlatımlardan da anlaşıldığı gibi, bu iki ahlak modeli arasındaki fark kıyaslanmayacak kadar büyük ve bir o kadar da açıktır. Kuran'da bildirilen merhamet anlayışı ne kadar şerefli, ne kadar üstün ahlaklı insanlar ve ne kadar huzurlu toplumlar oluşmasını sağlıyorsa, aksi bir zihniyet de o kadar zalim, huzursuz ve kötü ahlaklı insanlar üretir.

Dahası Allah'ın rızasını kazanma amacıyla yaşanan bu merhametin sağladığı güzellik sadece dünyayla da sınırlı değildir. Onlar ahirette de şerefli bir karşılık görecek ve bu ahlakın güzelliğini ahirette de yaşayacaklardır. Zira Allah "sağ yanın adamları" olarak adlandırdığı cennet halkının bir özelliğinin de dünyada iken birbirlerine "merhameti tavsiye etmeleri" olduğunu bildirmiştir:

Sonra iman edenlerden, sabrı birbirlerine tavsiye edenlerden, merhameti birbirlerine tavsiye edenlerden olmak. (Beled Suresi, 17)

Görüldüğü gibi, Kuran'da emredilen merhameti yaşayan ve bu doğrultuda salih amellerde bulunanlar, hem dünyada hem de ahirette rahat edeceklerdir.

İşte bu kitap, tüm insanların gerçek merhametin ne olduğunu bir kez daha düşünmeleri ve merhameti yansıtan Kuran ahlakını ne kadar yaşadıklarını bir kez daha gözden geçirmeleri için bir davettir. İnsanların en hayırlılarından olup Allah'ın rahmetini ve cennetini kazanmak için, güzel ahlakta ve merhamette sabır göstermeye yönelik bir çağrıdır.

EVRİM YANILGISI

Darwinizm, yani evrim teorisi, yaratılış gerçeğini reddetmek amacıyla ortaya atılmış, ancak başarılı olamamış bilim dışı bir safsatadan başka bir şey değildir. Canlılığın, cansız maddelerden tesadüfen oluştuğunu iddia eden bu teori, evrende ve canlılarda çok mucizevi bir düzen bulunduğunun bilim tarafından ispat edilmesiyle çürümüştür. Böylece Allah'ın tüm evreni ve canlıları yaratmış olduğu gerçeği, bilim tarafından da kanıtlanmıştır. Bugün evrim teorisini ayakta tutmak için dünya çapında yürütülen propaganda, sadece bilimsel gerçeklerin çarpıtılmasına, taraflı yorumlanmasına, bilim görüntüsü altında söylenen yalanlara ve yapılan sahtekarlıklara dayalıdır.

Ancak bu propaganda gerçeği gizleyememektedir. Evrim teorisinin bilim tarihindeki en büyük yanılgı olduğu, son 20-30 yıldır bilim dünyasında giderek daha yüksek sesle dile getirilmektedir. Özellikle 1980'lerden sonra yapılan araştırmalar, Darwinist iddiaların tamamen yanlış olduğunu ortaya koymuş ve bu gerçek pek çok bilim adamı tarafından dile getirilmiştir. Özellikle ABD'de, biyoloji, biyokimya, paleontoloji gibi farklı alanlardan gelen çok sayıda bilim adamı, Darwinizm'in geçersizliğini görmekte, canlıların kökenini artık yaratılış gerçeğiyle açıklamaktadırlar. Bugün bilimsel gelişmeler, evreni ve tüm canlıları Allah'ın yaratmış olduğu gerçeğini gözler önüne sermektedir.

Evrim teorisinin çöküşünü ve yaratılışın delillerini diğer pek çok çalışmamızda bütün bilimsel detaylarıyla ele aldık ve almaya devam ediyoruz. Ancak konuyu, taşıdığı büyük önem nedeniyle, burada da özetlemekte yarar vardır.

Darwin'i Yıkan Zorluklar

Evrim teorisi, tarihi eski Yunan'a kadar uzanan bir öğreti olmasına karşın, kapsamlı olarak 19. yüzyılda ortaya atıldı. Teoriyi bilim dünyasının gündemine sokan en önemli gelişme, Charles Darwin'in 1859 yılında yayınlanan Türlerin Kökeni adlı kitabıydı. Darwin bu kitapta dünya üzerindeki farklı canlı türlerini Allah'ın ayrı ayrı yarattığı gerçeğine karşı çıkıyordu. Darwin'e göre, tüm türler ortak bir atadan geliyorlardı ve zaman içinde küçük değişimlerle farklılaşmışlardı.

Darwin'in teorisi, hiçbir somut bilimsel bulguya dayanmıyordu; kendisinin de kabul ettiği gibi sadece bir "mantık yürütme" idi. Hatta Darwin'in, kitabındaki "Teorinin Zorlukları" başlıklı uzun bölümde itiraf ettiği gibi, teori pek çok önemli

soru karşısında açık veriyordu. Darwin, teorisinin önündeki zorlukların gelişen bilim tarafından aşılacağını, yeni bilimsel bulguların teorisini güçlendireceğini umuyordu. Bunu kitabında sık sık belirtmişti. Ancak gelişen bilim, Darwin'in umutlarının tam aksine, teorinin temel iddialarını birer birer dayanaksız bırakmıştır.

Darwinizm'in bilim karşısındaki yenilgisi, üç temel başlıkta incelenebilir:

1) Teori hayatın yeryüzünde ilk kez nasıl ortaya çıktığını asla açıklayamamaktadır.

2) Teorinin öne sürdüğü "evrim mekanizmaları"nın, gerçekte evrimleştirici bir etkiye sahip olduğunu gösteren hiçbir bilimsel bulgu yoktur.

3) Fosil kayıtları, evrim teorisinin öngörülerinin tam aksine bir tablo ortaya koymaktadır.

Bu bölümde, bu üç temel başlığı ana hatları ile inceleyeceğiz.

Aşılamayan İlk Basamak: Hayatın Kökeni

Evrim teorisi, tüm canlı türlerinin, bundan yaklaşık 3.8 milyar yıl önce ilkel dünyada ortaya çıkan tek bir canlı hücreden geldiklerini iddia etmektedir. Tek bir hücrenin nasıl olup da milyonlarca kompleks canlı türünü oluşturduğu ve eğer gerçekten bu tür bir evrim gerçekleşmişse neden bunun izlerinin fosil kayıtlarında bulunamadığı, teorinin açıklayamadığı sorulardandır. Ancak tüm bunlardan önce, iddia edilen evrim sürecinin ilk basamağı üzerinde durmak gerekir. Sözü edilen o "ilk hücre" nasıl ortaya çıkmıştır?

Evrim teorisi yaratılışı reddettiği, hiçbir doğaüstü müdahaleyi kabul etmediği için, o "ilk hücre"nin, hiçbir tasarım, plan ve düzenleme olmadan, doğa kanunları içinde rastlantısal olarak meydana geldiğini iddia eder. Yani teoriye göre, cansız madde tesadüfler sonucunda ortaya canlı bir hücre çıkarmış olmalıdır. Ancak bu, bilinen en temel biyoloji kanunlarına aykırı bir iddiadır.

"Hayat Hayattan Gelir"

Darwin, kitabında hayatın kökeni konusundan hiç söz etmemişti. Çünkü onun dönemindeki ilkel bilim anlayışı, canlıların çok basit bir yapıya sahip olduklarını varsayıyordu. Ortaçağ'dan beri inanılan "spontane jenerasyon" adlı teoriye göre, cansız maddelerin tesadüfen biraraya gelip, canlı bir varlık oluşturabileceklerine inanılıyordu. Bu dönemde böceklerin yemek artıklarından, farelerin de buğdaydan oluştuğu yaygın bir düşünceydi. Bunu ispatlamak için de ilginç deneyler yapılmıştı. Kirli bir paçavranın üzerine biraz buğday konmuş ve biraz beklendiğinde bu karışımdan farelerin oluşacağı sanılmıştı.

Etlerin kurtlanması da hayatın cansız maddelerden türeyebildiğine bir delil sayılıyordu. Oysa daha sonra anlaşılacaktı ki, etlerin üzerindeki kurtlar kendiliklerinden oluşmuyorlar, sineklerin getirip bıraktıkları gözle görülmeyen larvalardan çıkıyorlardı.

Darwin'in Türlerin Kökeni adlı kitabını yazdığı dönemde ise, bakterilerin cansız maddeden oluşabildikleri inancı, bilim dünyasında yaygın bir kabul görüyordu.

Oysa Darwin'in kitabının yayınlanmasından beş yıl sonra, ünlü Fransız biyolog Louis Pasteur, evrime temel oluşturan bu inancı kesin olarak çürüttü. Pasteur yaptığı uzun çalışma ve deneyler sonucunda vardığı sonucu şöyle özetlemişti:

"Cansız maddelerin hayat oluşturabileceği iddiası artık kesin olarak tarihe gömülmüştür."(Sidney Fox, Klaus Dose, Molecular Evolution and The Origin of Life, New York: Marcel Dekker, 1977. s. 2)

Evrim teorisinin savunucuları, Pasteur'ün bulgularına karşı uzun süre direndiler. Ancak gelişen bilim, canlı hücresinin karmaşık yapısını ortaya

çıkardıkça, hayatın kendiliğinden oluşabileceği iddiasının geçersizliği daha da açık hale geldi.

20. Yüzyıldaki Sonuçsuz Çabalar

20. yüzyılda hayatın kökeni konusunu ele alan ilk evrimci, ünlü Rus biyolog Alexander Oparin oldu. Oparin, 1930'lu yıllarda ortaya attığı birtakım tezlerle, canlı hücresinin tesadüfen meydana gelebileceğini ispat etmeye çalıştı. Ancak bu çalışmalar başarısızlıkla sonuçlanacak ve Oparin şu itirafı yapmak zorunda kalacaktı:

"Maalesef hücrenin kökeni, evrim teorisinin tümünü içine alan en karanlık noktayı oluşturmaktadır." (Alexander I. Oparin, Origin of Life, (1936) New York, Dover Publications, 1953 (Reprint), s.196)

Oparin'in yolunu izleyen evrimciler, hayatın kökeni konusunu çözüme kavuşturacak deneyler yapmaya çalıştılar. Bu deneylerin en ünlüsü, Amerikalı kimyacı Stanley Miller tarafından 1953 yılında düzenlendi. Miller, ilkel dünya atmosferinde olduğunu iddia ettiği gazları bir deney düzeneğinde birleştirerek ve bu karışıma enerji ekleyerek, proteinlerin yapısında kullanılan birkaç organik molekül (aminoasit) sentezledi.

O yıllarda evrim adına önemli bir aşama gibi tanıtılan bu deneyin geçerli olmadığı ve deneyde kullanılan atmosferin gerçek dünya koşullarından çok farklı olduğu, ilerleyen yıllarda ortaya çıkacaktı. ("New Evidence on Evolution of Early Atmosphere and Life", Bulletin of the American Meteorological Society, cilt 63, Kasım 1982, s. 1328-1330.)

Uzun süren bir sessizlikten sonra Miller'in kendisi de kullandığı atmosfer ortamının gerçekçi olmadığını itiraf etti. (Stanley Miller, Molecular Evolution of Life: Current Status of the Prebiotic Synthesis of Small Molecules, 1986, s. 7)

Hayatın kökeni sorununu açıklamak için 20. yüzyıl boyunca yürütülen tüm evrimci çabalar hep başarısızlıkla sonuçlandı. San Diego Scripps Enstitüsü'nden ünlü jeokimyacı Jeffrey Bada, evrimci Earth dergisinde 1998 yılında yayınlanan bir makalede bu gerçeği şöyle kabul eder:

Bugün, 20. yüzyılı geride bırakırken, hala, 20. yüzyıla girdiğimizde sahip olduğumuz en büyük çözülmemiş problemle karşı karşıyayız: Hayat yeryüzünde nasıl başladı? (Jeffrey Bada, Earth, Şubat 1998, s. 40)

Hayatın Kompleks Yapısı

Evrim teorisinin hayatın kökeni konusunda bu denli büyük bir açmaza girmesinin başlıca nedeni, en basit sanılan canlı yapıların bile inanılmaz derecede karmaşık yapılara sahip olmasıdır. Canlı hücresi, insanoğlunun yaptığı bütün teknolojik ürünlerden daha karmaşıktır. Öyle ki bugün dünyanın en gelişmiş

laboratuvarlarında bile cansız maddeler biraraya getirilerek canlı bir hücre üretilememektedir.

Bir hücrenin meydana gelmesi için gereken şartlar, asla rastlantılarla açıklanamayacak kadar fazladır. Hücrenin en temel yapı taşı olan proteinlerin rastlantısal olarak sentezlenme ihtimali; 500 aminoasitlik ortalama bir protein için, 10950’de 1’dir. Ancak matematikte 1050’de 1’den küçük olasılıklar pratik olarak “imkansız” sayılır.

Hücrenin çekirdeğinde yer alan ve genetik bilgiyi saklayan DNA molekülü ise, inanılmaz bir bilgi bankasıdır. İnsan DNA’sının içerdiği bilginin, eğer kağıda dökülmeye kalkılsa, 500’er sayfadan oluşan 900 ciltlik bir kütüphane oluşturacağı hesaplanmaktadır.

Bu noktada çok ilginç bir ikilem daha vardır: DNA, yalnız birtakım özelleşmiş proteinlerin (enzimlerin) yardımı ile eşlenebilir. Ama bu enzimlerin sentezi de ancak DNA’daki bilgiler doğrultusunda gerçekleşir. Birbirine bağımlı olduklarından, eşlemenin meydana gelebilmesi için ikisinin de aynı anda var olmaları gerekir. Bu ise, hayatın kendiliğinden oluştuğu senaryosunu çıkmaza sokmaktadır. San Diego California Üniversitesi’nden ünlü evrimci Prof. Leslie Orgel, Scientific American dergisinin Ekim 1994 tarihli sayısında bu gerçeği şöyle itiraf eder:

Son derece kompleks yapılara sahip olan proteinlerin ve nükleik asitlerin (RNA ve DNA) aynı yerde ve aynı zamanda rastlantısal olarak oluşmaları aşırı derecede ihtimal dışıdır. Ama bunların birisi olmadan diğerini elde etmek de mümkün değildir. Dolayısıyla insan, yaşamın kimyasal yollarla ortaya çıkmasının asla mümkün olmadığı sonucuna varmak zorunda kalmaktadır. (Leslie E. Orgel, The Origin of Life on Earth, Scientific American, cilt 271, Ekim 1994, s. 78)

Kuşkusuz eğer hayatın doğal etkenlerle ortaya çıkması imkansız ise, bu durumda hayatın doğaüstü bir biçimde “yaratıldığını” kabul etmek gerekir. Bu gerçek, en temel amacı yaratılışı reddetmek olan evrim teorisini açıkça geçersiz kılmaktadır.

Evrimin Hayali Mekanizmaları

Darwin’in teorisini geçersiz kılan ikinci büyük nokta, teorinin “evrim mekanizmaları” olarak öne sürdüğü iki kavramın da gerçekte hiçbir evrimleştirici güce sahip olmadığının anlaşılmış olmasıdır.

Darwin, ortaya attığı evrim iddiasını tamamen “doğal seleksiyon” mekanizmasına bağlamıştı. Bu mekanizmaya verdiği önem, kitabının isminden de açıkça anlaşılıyordu: Türlerin Kökeni, Doğal Seleksiyon Yoluyla...

Doğal seleksiyon, doğal seçme demektir. Doğadaki yaşam mücadelesi içinde, doğal şartlara uygun ve güçlü canlıların hayatta kalacağı düşüncesine dayanır. Örneğin yırtıcı hayvanlar tarafından tehdit edilen bir geyik sürüsünde, daha hızlı

koşabilen geyikler hayatta kalacaktır. Böylece geyik sürüsü, hızlı ve güçlü bireylerden oluşacaktır. Ama elbette bu mekanizma, geyikleri evrimleştirmez, onları başka bir canlı türüne, örneğin atlara dönüştürmez.

Dolayısıyla doğal seleksiyon mekanizması hiçbir evrimleştirici güce sahip değildir. Darwin de bu gerçeğin farkındaydı ve Türlerin Kökeni adlı kitabında "Faydalı değişiklikler oluşmadığı sürece doğal seleksiyon hiçbir şey yapamaz" demek zorunda kalmıştı. (Charles Darwin, The Origin of Species: A Facsimile of the First Edition, Harvard University Press, 1964, s.189)

Lamarck'ın Etkisi

Peki bu "faydalı değişiklikler" nasıl oluşabilirdi? Darwin, kendi döneminin ilkel bilim anlayışı içinde, bu soruyu Lamarck'a dayanarak cevaplamaya çalışmıştı. Darwin'den önce yaşamış olan Fransız biyolog Lamarck'a göre, canlılar yaşamları sırasında geçirdikleri fiziksel değişiklikleri sonraki nesle aktarıyorlar, nesilden nesile biriken bu özellikler sonucunda yeni türler ortaya çıkıyordu. Örneğin Lamarck'a göre zürafalar ceylanlardan türemişlerdi, yüksek ağaçların yapraklarını yemek için çabalarken nesilden nesile boyunları uzamıştı.

Darwin de benzeri örnekler vermiş, örneğin Türlerin Kökeni adlı kitabında, yiyecek bulmak için suya giren bazı ayıların zamanla balinalara dönüştüğünü iddia etmişti. (Charles Darwin, The Origin of Species: A Facsimile of the First Edition, Harvard University Press, 1964, s. 184)

Ama Mendel'in keşfettiği ve 20. yüzyılda gelişen genetik bilimiyle kesinleşen kalıtım kanunları, kazanılmış özelliklerin sonraki nesillere aktarılması efsanesini kesin olarak yıktı. Böylece doğal seleksiyon "tek başına" ve dolayısıyla tümüyle etkisiz bir mekanizma olarak kalmış oluyordu.

Neo-Darwinizm ve Mutasyonlar

Darwinistler ise bu duruma bir çözüm bulabilmek için 1930'ların sonlarında, "Modern Sentetik Teori"yi, ya da daha yaygın ismiyle Neo-Darwinizm'i ortaya attılar. Neo-Darwinizm, doğal seleksiyonun yanına "faydalı değişiklik sebebi" olarak mutasyonları, yani canlıların genlerinde radyasyon gibi dış etkiler ya da kopyalama hataları sonucunda oluşan bozulmaları ekledi.

Bugün de hala dünyada evrim adına geçerliliğini koruyan model Neo-Darwinizm'dir. Teori, yeryüzünde bulunan milyonlarca canlı türünün, bu canlıların, kulak, göz, akciğer, kanat gibi sayısız kompleks organlarının "mutasyonlara", yani genetik bozukluklara dayalı bir süreç sonucunda oluştuğunu iddia etmektedir. Ama teoriyi çaresiz bırakan açık bir bilimsel gerçek vardır: Mutasyonlar canlıları geliştirmezler, aksine her zaman için canlılara zarar verirler.

Bunun nedeni çok basittir: DNA çok kompleks bir düzene sahiptir. Bu molekül üzerinde oluşan herhangi rastgele bir etki ancak zarar verir. Amerikalı genetikçi B. G. Ranganathan bunu şöyle açıklar:

Mutasyonlar küçük, rastgele ve zararlıdırlar. Çok ender olarak meydana gelirler ve en iyi ihtimalle etkisizdirler. Bu üç özellik, mutasyonların evrimsel bir gelişme meydana getiremeyeceğini gösterir. Zaten yüksek derecede özelleşmiş bir organizmada meydana gelebilecek rastlantısal bir değişim, ya etkisiz olacaktır ya da zararlı. Bir kol saatinde meydana gelecek rastgele bir değişim kol saatini geliştirmeyecektir. Ona büyük ihtimalle zarar verecek veya en iyi ihtimalle etkisiz olacaktır. Bir deprem bir şehri geliştirmez, ona yıkım getirir. (B. G. Ranganathan, Origins?, Pennsylvania: The Banner Of Truth Trust, 1988)

Nitekim bugüne kadar hiçbir yararlı, yani genetik bilgiyi geliştiren mutasyon örneği gözlemlenmedi. Tüm mutasyonların zararlı olduğu görüldü. Anlaşıldı ki, evrim teorisinin “evrim mekanizması” olarak gösterdiği mutasyonlar, gerçekte canlıları sadece tahrip eden, sakat bırakan genetik olaylardır. (İnsanlarda mutasyonun en sık görülen etkisi de kanserdir.) Elbette tahrip edici bir mekanizma “evrim mekanizması” olamaz. Doğal seleksiyon ise, Darwin’in de kabul ettiği gibi, “tek başına hiçbir şey yapamaz.” Bu gerçek bizlere doğada hiçbir “evrim mekanizması” olmadığını göstermektedir. Evrim mekanizması olmadığına göre de, evrim denen hayali süreç yaşanmış olamaz.

Fosil Kayıtları: Ara Formlardan Eser Yok

Evrim teorisinin iddia ettiği senaryonun yaşanmamış olduğunun en açık göstergesi ise fosil kayıtlarıdır.

Evrim teorisine göre bütün canlılar birbirlerinden türemişlerdir. Önceden var olan bir canlı türü, zamanla bir diğerine dönüşmüş ve bütün türler bu şekilde ortaya çıkmışlardır. Teoriye göre bu dönüşüm yüz milyonlarca yıl süren uzun bir zaman dilimini kapsamış ve kademe kademe ilerlemiştir.

Bu durumda, iddia edilen uzun dönüşüm süreci içinde sayısız “ara türler”in oluşmuş ve yaşamış olmaları gerekir.

Örneğin geçmişte, balık özelliklerini taşımalarına rağmen, bir yandan da bazı sürüngen özellikleri kazanmış olan yarı balık-yarı sürüngen canlılar yaşamış olmalıdır. Ya da sürüngen özelliklerini taşırken, bir yandan da bazı kuş özellikleri kazanmış sürüngen-kuşlar ortaya çıkmış olmalıdır. Bunlar, bir geçiş sürecinde oldukları için de, sakat, eksik, kusurlu canlılar olmalıdır. Evrimciler geçmişte yaşamış olduklarına inandıkları bu teorik yaratıklara “ara-geçiş formu” adını verirler.

Eğer gerçekten bu tür canlılar geçmişte yaşamışlarsa bunların sayılarının ve çeşitlerinin milyonlarca hatta milyarlarca olması gerekir. Ve bu ucube canlıların

kalıntılarına mutlaka fosil kayıtlarında rastlanması gerekir. Darwin, Türlerin Kökeni’nde bunu şöyle açıklamıştır:

Eğer teorim doğruysa, türleri birbirine bağlayan sayısız ara-geçiş çeşitleri mutlaka yaşamış olmalıdır... Bunların yaşamış olduklarının kanıtları da sadece fosil kalıntıları arasında bulunabilir. (Charles Darwin, The Origin of Species: A Facsimile of the First Edition, Harvard University Press, 1964, s.179)

Darwin’in Yıkılan Umutları

Ancak 19. yüzyılın ortasından bu yana dünyanın dört bir yanında hummalı fosil araştırmaları yapıldığı halde bu ara geçiş formlarına rastlanamamıştır. Yapılan kazılarda ve araştırmalarda elde edilen bütün bulgular, evrimcilerin beklediklerinin aksine, canlıların yeryüzünde birdenbire, eksiksiz ve kusursuz bir biçimde ortaya çıktıklarını göstermiştir.

Ünlü İngiliz paleontolog (fosil bilimci) Derek W. Ager, bir evrimci olmasına karşın bu gerçeği şöyle itiraf eder:

Sorunumuz şudur: Fosil kayıtlarını detaylı olarak incelediğimizde, türler ya da sınıflar seviyesinde olsun, sürekli olarak aynı gerçekle karşılaşırız; kademeli evrimle gelişen değil, aniden yeryüzünde oluşan gruplar görürüz. (Derek A. Ager, The Nature of the Fossil Record, Proceedings of the British Geological Association, cilt 87, 1976, s. 133)

Yani fosil kayıtlarında, tüm canlı türleri, aralarında hiçbir geçiş formu olmadan eksiksiz biçimleriyle aniden ortaya çıkmaktadırlar. Bu, Darwin’in öngörülerinin tam aksidir. Dahası, bu canlı türlerinin yaratıldıklarını gösteren çok güçlü bir delildir. Çünkü bir canlı türünün, kendisinden evrimleştiği hiçbir atası olmadan, biranda ve kusursuz olarak ortaya çıkmasının tek açıklaması, o türün yaratılmış olmasıdır. Bu gerçek, ünlü evrimci biyolog Douglas Futuyma tarafından da kabul edilir:

Yaratılış ve evrim, yaşayan canlıların kökeni hakkında yapılabilecek yegane iki açıklamadır. Canlılar dünya üzerinde ya tamamen mükemmel ve eksiksiz bir biçimde ortaya çıkmışlardır ya da böyle olmamıştır. Eğer böyle olmadıysa, bir değişim süreci sayesinde kendilerinden önce var olan bazı canlı türlerinden evrimleşerek meydana gelmiş olmalıdırlar. Ama eğer eksiksiz ve mükemmel bir biçimde ortaya çıkmışlarsa, o halde sonsuz güç sahibi bir akıl tarafından yaratılmış olmaları gerekir. (Douglas J. Futuyma, Science on Trial, New York: Pantheon Books, 1983. s. 197)

Fosiller ise, canlıların yeryüzünde eksiksiz ve mükemmel bir biçimde ortaya çıktıklarını göstermektedir. Yani “türlerin kökeni”, Darwin’in sandığının aksine, evrim değil yaratılıştır.

İnsanın Evrimi Masalı

Evrim teorisini savunanların en çok gündeme getirdikleri konu, insanın kökeni konusudur. Bu konudaki Darwinist iddia, bugün yaşayan modern insanın maymunsu birtakım yaratıklardan geldiğini varsayar. 4-5 milyon yıl önce başladığı varsayılan bu süreçte, modern insan ile ataları arasında bazı “ara form”ların yaşadığı iddia edilir. Gerçekte tümüyle hayali olan bu senaryoda dört temel “kategori” sayılır:

1— Australopithecus

2— Homo habilis

3— Homo erectus

4— Homo sapiens

Evrimciler, insanların sözde ilk maymunsu atalarına “güney maymunu” anlamına gelen “Australopithecus” ismini verirler. Bu canlılar gerçekte soyu tükenmiş bir maymun türünden başka bir şey değildir. Lord Solly Zuckerman ve Prof. Charles Oxnard gibi İngiltere ve ABD’den dünyaca ünlü iki anatomistin Australopithecus örnekleri üzerinde yaptıkları çok geniş kapsamlı çalışmalar, bu canlıların sadece soyu tükenmiş bir maymun türüne ait olduklarını ve insanlarla hiçbir benzerlik taşımadıklarını göstermiştir. (Solly Zuckerman, Beyond The Ivory Tower, New York: Toplinger Publications, 1970, s. 75-94; Charles E. Oxnard, “The Place of Australopithecines in Human Evolution: Grounds for Doubt”, Nature, cilt 258, s. 389)

İnsan evriminin bir sonraki safhasını da evrimciler, “homo” yani insan olarak sınıflandırırlar. İddiaya göre homo serisindeki canlılar, Australopithecuslar’dan daha gelişmişlerdir. Evrimciler, bu farklı canlılara ait fosilleri ardı ardına dizerek hayali bir evrim şeması oluştururlar. Bu şema hayalidir, çünkü gerçekte bu farklı sınıfların arasında evrimsel bir ilişki olduğu asla ispatlanamamıştır. Evrim teorisinin 20. yüzyıldaki en önemli savunucularından biri olan Ernst Mayr, “Homo sapiens’e uzanan zincir gerçekte kayıptır” diyerek bunu kabul eder. (J. Rennie, “Darwin’s Current Bulldog: Ernst Mayr”, Scientific American, Aralık 1992)

Evrimciler “Australopithecus > Homo habilis > Homo erectus > Homo sapiens” sıralamasını yazarken, bu türlerin her birinin, bir sonrakinin atası olduğu izlenimini verirler. Oysa paleoantropologların son bulguları, Australopithecus, Homo habilis ve Homo erectus’un dünya’nın farklı bölgelerinde aynı dönemlerde yaşadıklarını göstermektedir. (Alan Walker, Science, vol. 207, 1980, s. 1103; A. J. Kelso, Physical Antropology, 1st ed., New York: J. B. Lipincott Co., 1970, s. 221; M. D. Leakey, Olduvai Gorge, vol. 3, Cambridge: Cambridge University Press, 1971, s. 272)

Dahası Homo erectus sınıflamasına ait insanların bir bölümü çok modern zamanlara kadar yaşamışlar, Homo sapiens neandertalensis ve Homo sapiens sapiens (modern insan) ile aynı ortamda yan yana bulunmuşlardır. (Time, Kasım 1996)

Bu ise elbette bu sınıfların birbirlerinin ataları oldukları iddiasının geçersizliğini açıkça ortaya koymaktadır. Harvard Üniversitesi paleontologlarından Stephen Jay Gould, kendisi de bir evrimci olmasına karşın, Darwinist teorinin içine girdiği bu çıkmazı şöyle açıklar:

Eğer birbiri ile paralel bir biçimde yaşayan üç farklı hominid (insanımsı) çizgisi varsa, o halde bizim soy ağacımıza ne oldu? Açıktır ki bunların biri diğerinden gelmiş olamaz. Dahası, biri diğeriyle karşılaştırıldığında evrimsel bir gelişme trendi göstermemektedirler. (Stephen. J. Gould, Natural History, vol. 85, 1976, s. 30)

Kısacası, medyada ya da ders kitaplarında yer alan hayali birtakım “yarı maymun, yarı insan” canlıların çizimleriyle, yani sırf propaganda yoluyla ayakta tutulmaya çalışılan insanın evrimi senaryosu, hiçbir bilimsel temeli olmayan bir masaldan ibarettir.

Bu konuyu uzun yıllar inceleyen, özellikle Australopithecus fosilleri üzerinde 15 yıl araştırma yapan İngiltere’nin en ünlü ve saygın bilim adamlarından Lord Solly Zuckerman, bir evrimci olmasına rağmen, ortada maymunsu canlılardan insana uzanan gerçek bir soy ağacı olmadığı sonucuna varmıştır.

Zuckerman bir de ilginç bir “bilim skalası” yapmıştır. Bilimsel olarak kabul ettiği bilgi dallarından, bilim dışı olarak kabul ettiği bilgi dallarına kadar bir yelpaze oluşturmuştur. Zuckerman’ın bu tablosuna göre en “bilimsel” -yani somut verilere dayanan- bilgi dalları kimya ve fiziktir. Yelpazede bunlardan sonra biyoloji bilimleri, sonra da sosyal bilimler gelir. Yelpazenin en ucunda, yani en “bilim dışı” sayılan kısımda ise, Zuckerman’a göre, telepati, altıncı his gibi “duyum ötesi algılama” kavramları ve bir de “insanın evrimi” vardır! Zuckerman, yelpazenin bu ucunu şöyle açıklar:

Objektif gerçekliğin alanından çıkıp da, biyolojik bilim olarak varsayılan bu alanlara -yani duyum ötesi algılamaya ve insanın fosil tarihinin yorumlanmasına- girdiğimizde, evrim teorisine inanan bir kimse için herşeyin mümkün olduğunu görürüz. Öyle ki teorilerine kesinlikle inanan bu kimselerin çelişkili bazı yargıları aynı anda kabul etmeleri bile mümkündür. (Solly Zuckerman, Beyond The Ivory Tower, New York: Toplinger Publications, 1970, s. 19)

İşte insanın evrimi masalı da, teorilerine körü körüne inanan birtakım insanların buldukları bazı fosilleri ön yargılı bir biçimde yorumlamalarından ibarettir.

Darwin Formülü!

Şimdiye kadar ele aldığımız tüm teknik delillerin yanında, isterseniz evrimcilerin nasıl saçma bir inanışa sahip olduklarını bir de çocukların bile anlayabileceği kadar açık bir örnekle özetleyelim.

Evrim teorisi canlılığın tesadüfen oluştuğunu iddia eder. Dolayısıyla bu iddiaya göre cansız ve şuursuz atomlar biraraya gelerek önce hücreyi oluşturmuşlardır ve sonrasında aynı atomlar bir şekilde diğer canlıları ve insanı meydana getirmişlerdir. Şimdi düşünelim; canlılığın yapıtaşı olan karbon, fosfor, azot, potasyum gibi elementleri biraraya getirdiğimizde bir yığın oluşur. Bu atom yığını, hangi işlemden geçirilirse geçirilsin, tek bir canlı oluşturamaz. İsterseniz bu konuda bir "deney" tasarlayalım ve evrimcilerin aslında savundukları, ama yüksek sesle dile getiremedikleri iddiayı onlar adına "Darwin Formülü" adıyla inceleyelim:

Evrimciler, çok sayıda büyük varilin içine canlılığın yapısında bulunan fosfor, azot, karbon, oksijen, demir, magnezyum gibi elementlerden bol miktarda koysunlar. Hatta normal şartlarda bulunmayan ancak bu karışımın içinde bulunmasını gerekli gördükleri malzemeleri de bu varillere eklesinler. Karışımların içine, istedikleri kadar amino asit, istedikleri kadar da (bir tekinin bile rastlantısal oluşma ihtimali 10 -950 olan) protein doldursunlar. Bu karışımlara istedikleri oranda ısı ve nem versinler. Bunları istedikleri gelişmiş cihazlarla karıştırsınlar. Varillerin başına da dünyanın önde gelen bilim adamlarını koysunlar. Bu uzmanlar babadan oğula, kuşaktan kuşağa aktararak nöbetleşe milyarlarca, hatta trilyonlarca sene sürekli varillerin başında beklesinler. Bir canlının oluşması için hangi şartların var olması gerektiğine inanılıyorsa hepsini kullanmak serbest olsun. Ancak, ne yaparlarsa yapsınlar o varillerden kesinlikle bir canlı çıkartamazlar. Zürafaları, aslanları, arıları, kanaryaları, bülbülleri, papağanları, atları, yunusları, gülleri, orkideleri, zambakları, karanfilleri, muzları, portakalları, elmaları, hurmaları, domatesleri, kavunları, karpuzları, incirleri, zeytinleri, üzümleri, şeftalileri, tavus kuşlarını, sülünleri, renk renk kelebekleri ve bunlar gibi milyonlarca canlı türünden hiçbirini oluşturamazlar. Değil burada birkaçını saydığımız bu canlı varlıkları, bunların tek bir hücresini bile elde edemezler.

Kısacası, bilinçsiz atomlar biraraya gelerek hücreyi oluşturamazlar. Sonra yeni bir karar vererek bir hücreyi ikiye bölüp, sonra art arda başka kararlar alıp, elektron mikroskobunu bulan, sonra kendi hücre yapısını bu mikroskop altında izleyen profesörleri oluşturamazlar. Madde, ancak Allah'ın üstün yaratmasıyla hayat bulur.

Bunun aksini iddia eden evrim teorisi ise, akla tamamen aykırı bir safsatadır. Evrimcilerin ortaya attığı iddialar üzerinde biraz bile düşünmek, üstteki örnekte olduğu gibi, bu gerçeği açıkça gösterir.

Göz ve Kulaktaki Teknoloji

Evrim teorisinin kesinlikle açıklama getiremeyeceği bir diğer konu ise göz ve kulaktaki üstün algılama kalitesidir.

Gözle ilgili konuya geçmeden önce “Nasıl görürüz?” sorusuna kısaca cevap verelim. Bir cisimden gelen ışınlar, gözde retinaya ters olarak düşer. Bu ışınlar, buradaki hücreler tarafından elektrik sinyallerine dönüştürülür ve beynin arka kısmındaki görme merkezi denilen küçücük bir noktaya ulaşır. Bu elektrik sinyalleri bir dizi işlemden sonra beyindeki bu merkezde görüntü olarak algılanır. Bu bilgiden sonra şimdi düşünelim:

Beyin ışığa kapalıdır. Yani beynin içi kapkaranlıktır, ışık beynin bulunduğu yere kadar giremez. Görüntü merkezi denilen yer kapkaranlık, ışığın asla ulaşmadığı, belki de hiç karşılaşmadığınız kadar karanlık bir yerdir. Ancak siz bu zifiri karanlıkta ışıklı, pırıl pırıl bir dünyayı seyretmektesiniz.

Üstelik bu o kadar net ve kaliteli bir görüntüdür ki 21. yüzyıl teknolojisi bile her türlü imkana rağmen bu netliği sağlayamamıştır. Örneğin şu anda okuduğunuz kitaba, kitabı tutan ellerinize bakın, sonra başınızı kaldırın ve çevrenize bakın. Şu anda gördüğünüz netlik ve kalitedeki bu görüntüyü başka bir yerde gördünüz mü? Bu kadar net bir görüntüyü size dünyanın bir numaralı televizyon şirketinin ürettiği en gelişmiş televizyon ekranı dahi veremez. 100 yıldır binlerce mühendis bu netliğe ulaşmaya çalışmaktadır. Bunun için fabrikalar, dev tesisler kurulmakta, araştırmalar yapılmakta, planlar ve tasarımlar geliştirilmektedir. Yine bir TV ekranına bakın, bir de şu anda elinizde tuttuğunuz bu kitaba. Arada büyük bir netlik ve kalite farkı olduğunu göreceksiniz. Üstelik, TV ekranı size iki boyutlu bir görüntü gösterir, oysa siz üç boyutlu, derinlikli bir perspektifi izlemektesiniz.

Uzun yıllardır, onbinlerce mühendis üç boyutlu TV yapmaya, gözün görme kalitesine ulaşmaya çalışmaktadırlar. Evet, üç boyutlu bir televizyon sistemi yapabildiler, ama onu da gözlük takmadan üç boyutlu görmek mümkün değil, kaldı ki bu suni bir üç boyuttur. Arka taraf daha bulanık, ön taraf ise kağıttan dekor gibi durur. Hiçbir zaman gözün gördüğü kadar net ve kaliteli bir görüntü oluşmaz. Kamerada da, televizyonda da mutlaka görüntü kaybı meydana gelir.

İşte evrimciler, bu kaliteli ve net görüntüyü oluşturan mekanizmanın tesadüfen oluştuğunu iddia etmektedirler. Şimdi biri size, odanızda duran televizyon tesadüfler sonucunda oluştu, atomlar biraraya geldi ve bu görüntü oluşturan aleti meydana getirdi dese ne düşünürsünüz? Binlerce kişinin biraraya gelip yapamadığını şuursuz atomlar nasıl yapsın?

Gözün gördüğünden daha ilkel olan bir görüntüyü oluşturan alet tesadüfen oluşamıyorsa, gözün ve gözün gördüğü görüntünün de tesadüfen oluşamayacağı çok açıktır. Aynı durum kulak için de geçerlidir. Dış kulak, çevredeki sesleri kulak kepçesi vasıtasıyla toplayıp orta kulağa iletir; orta kulak aldığı ses titreşimlerini güçlendirerek iç kulağa aktarır; iç kulak da bu titreşimleri elektrik sinyallerine dönüştürerek beyne gönderir. Aynen görmede olduğu gibi duyma işlemi de beyindeki duyma merkezinde gerçekleşir.

Gözdeki durum kulak için de geçerlidir, yani beyin, ışık gibi sese de kapalıdır, ses geçirmez. Dolayısıyla dışarısı ne kadar gürültülü de olsa beynin içi tamamen sessizdir. Buna rağmen en net sesler beyinde algılanır. Ses geçirmeyen beyninizde bir orkestranın senfonilerini dinlersiniz, kalabalık bir ortamın tüm gürültüsünü duyarsınız. Ama o anda hassas bir cihazla beyninizin içindeki ses düzeyi ölçülse, burada keskin bir sessizliğin hakim olduğu görülecektir.

Net bir görüntü elde edebilmek ümidiyle teknoloji nasıl kullanılıyorsa, ses için de aynı çabalar onlarca yıldır sürdürülmektedir. Ses kayıt cihazları, müzik setleri, birçok elektronik alet, sesi algılayan müzik sistemleri bu çalışmalardan bazılarıdır. Ancak, tüm teknolojiye, bu teknolojide çalışan binlerce mühendise ve uzmana rağmen kulağın oluşturduğu netlik ve kalitede bir sese ulaşılamamıştır. En büyük müzik sistemi şirketinin ürettiği en kaliteli müzik setini düşünün. Sesi kaydettiğinde mutlaka sesin bir kısmı kaybolur veya az da olsa mutlaka parazit oluşur veya müzik setini açtığınızda daha müzik başlamadan bir cızırtı mutlaka duyarsınız. Ancak insan vücudundaki teknolojinin ürünü olan sesler son derece net ve kusursuzdur. Bir insan kulağı, hiçbir zaman müzik setinde olduğu gibi cızırtılı veya parazitli algılamaz; ses ne ise tam ve net bir biçimde onu algılar. Bu durum, insan yaratıldığı günden bu yana böyledir.

Şimdiye kadar insanoğlunun yaptığı hiçbir görüntü ve ses cihazı, göz ve kulak kadar hassas ve başarılı birer algılayıcı olamamıştır.

Ancak görme ve işitme olayında tüm bunların ötesinde çok büyük bir gerçek daha vardır.

Beynin İçinde Gören ve Duyan Şuur Kime Aittir?

Beynin içinde, ışıl ışıl renkli bir dünyayı seyreden, senfonileri, kuşların cıvıltılarını dinleyen, gülü koklayan kimdir?

İnsanın gözlerinden, kulaklarından, burnundan gelen uyarılar, elektrik sinyali olarak beyne gider. Biyoloji, fizyoloji veya biyokimya kitaplarında bu görüntünün beyinde nasıl oluştuğuna dair birçok detay okursunuz. Ancak, bu konu hakkındaki en önemli gerçeğe hiçbir yerde rastlayamazsınız: Beyinde, bu elektrik sinyallerini görüntü, ses, koku ve his olarak algılayan kimdir? Beynin içinde göze, kulağa, burna ihtiyaç duymadan tüm bunları algılayan bir şuur bulunmaktadır. Bu şuur kime aittir?

Elbette bu şuur beyni oluşturan sinirler, yağ tabakası ve sinir hücrelerine ait değildir. İşte bu yüzden, herşeyin maddeden ibaret olduğunu zanneden Darwinist-materyalistler bu sorulara hiçbir cevap verememektedirler.

Çünkü bu şuur, Allah'ın yaratmış olduğu ruhtur. Ruh, görüntüyü seyretmek için göze, sesi duymak için kulağa ihtiyaç duymaz. Bunların da ötesinde düşünmek için beyne ihtiyaç duymaz.

Bu açık ve ilmi gerçeği okuyan her insanın, beynin içindeki birkaç santimetreküplük, kapkaranlık mekana tüm kainatı üç boyutlu, renkli, gölgeli ve ışıklı olarak sığdıran Yüce Allah'ı düşünüp, O'ndan korkup, O'na sığınması gerekir.

Materyalist Bir İnanç

Buraya kadar incelediklerimiz, evrim teorisinin bilimsel bulgularla açıkça çelişen bir iddia olduğunu göstermektedir. Teorinin hayatın kökeni hakkındaki iddiası bilime aykırıdır, öne sürdüğü evrim mekanizmalarının hiçbir evrimleştirici etkisi yoktur ve fosiller teorinin gerektirdiği ara formların yaşamadıklarını göstermektedir. Bu durumda, elbette, evrim teorisinin bilime aykırı bir düşünce olarak bir kenara atılması gerekir. Nitekim tarih boyunca dünya merkezli evren modeli gibi pek çok düşünce, bilimin gündeminden çıkarılmıştır.

Ama evrim teorisi ısrarla bilimin gündeminde tutulmaktadır. Hatta bazı insanlar teorinin eleştirilmesini "bilime saldırı" olarak göstermeye bile çalışmaktadırlar. Peki neden?..

Bu durumun nedeni, evrim teorisinin bazı çevreler için, kendisinden asla vazgeçilemeyecek dogmatik bir inanış oluşudur. Bu çevreler, materyalist felsefeye körü körüne bağlıdırlar ve Darwinizm'i de doğaya getirilebilecek yegane materyalist açıklama olduğu için benimsemektedirler.

Bazen bunu açıkça itiraf da ederler. Harvard Üniversitesi'nden ünlü bir genetikçi ve aynı zamanda önde gelen bir evrimci olan Richard Lewontin, "önce materyalist, sonra bilim adamı" olduğunu şöyle itiraf etmektedir:

Bizim materyalizme bir inancımız var, 'a priori' (önceden kabul edilmiş, doğru varsayılmış) bir inanç bu. Bizi dünyaya materyalist bir açıklama getirmeye zorlayan şey, bilimin yöntemleri ve kuralları değil. Aksine, materyalizme olan 'a priori' bağlılığımız nedeniyle, dünyaya materyalist bir açıklama getiren araştırma yöntemlerini ve kavramları kurguluyoruz. Materyalizm mutlak doğru olduğuna göre de, İlahi bir açıklamanın sahneye girmesine izin veremeyiz. (Richard Lewontin, The Demon-Haunted World, The New York Review of Books, 9 Ocak, 1997, s. 28)

Bu sözler, Darwinizm'in, materyalist felsefeye bağlılık uğruna yaşatılan bir dogma olduğunun açık ifadeleridir. Bu dogma, maddeden başka hiçbir varlık olmadığını varsayar. Bu nedenle de cansız, bilinçsiz maddenin, hayatı yarattığına inanır. Milyonlarca farklı canlı türünün; örneğin kuşların, balıkların, zürafaların, kaplanların, böceklerin, ağaçların, çiçeklerin, balinaların ve insanların maddenin kendi içindeki etkileşimlerle, yani yağan yağmurla, çakan şimşekle, cansız maddenin içinden oluştuğunu kabul eder. Gerçekte ise bu, hem akla hem bilime aykırı bir kabuldür. Ama Darwinistler, -kendi deyimleriyle- "İlahi bir açıklamanın sahneye girmemesi" için, bu kabulü savunmaya devam etmektedirler.

Canlıların kökenine materyalist bir ön yargı ile bakmayan insanlar ise, şu açık gerçeği göreceklerdir: Tüm canlılar, üstün bir güç, bilgi ve akla sahip olan bir Yaratıcı'nın eseridirler. Bu üstün Yaratıcı, tüm evreni yoktan var eden, en kusursuz biçimde düzenleyen ve tüm canlıları yaratıp şekillendiren Allah'tır.

Evrim Teorisi Dünya Tarihinin En Etkili Büyüsüdür

Burada şunu da belirtmek gerekir ki, ön yargısız, hiçbir ideolojinin etkisi altında kalmadan, sadece aklını ve mantığını kullanan her insan, bilim ve medeniyetten uzak toplumların hurafelerini andıran evrim teorisinin inanılması imkansız bir iddia olduğunu kolaylıkla anlayacaktır.

Yukarıda da belirtildiği gibi, evrim teorisine inananlar, büyük bir varilin içine birçok atomu, molekülü, cansız maddeyi dolduran ve bunların karışımından zaman içinde düşünen, akleden, buluşlar yapan profesörlerin, üniversite öğrencilerinin, Einstein, Hubble gibi bilim adamlarının, Frank Sinatra, Charlton Heston gibi sanatçıların, bunun yanı sıra ceylanların, limon ağaçlarının, karanfillerin çıkacağına inanmaktadırlar. Üstelik, bu saçma iddiaya inananlar bilim adamları, profesörler, kültürlü, eğitimli insanlardır. Bu nedenle evrim teorisi için "dünya tarihinin en büyük ve en etkili büyüsü" ifadesini kullanmak yerinde olacaktır. Çünkü, dünya tarihinde insanların bu

Dediler ki: "Sen Yücesin, bize öğrettiğinden başka bizim hiçbir bilgimiz yok.
Gerçekten Sen, herşeyi bilen, hüküm ve hikmet sahibi olansın."
(Bakara Suresi, 32)